

ΔΑΣΚΑΛΙΟ ΚΥΚΛΑΔΩΝ

ΕΝΔΕΙΞΕΙΣ ΠΡΟΗΓΜΕΝΟΥ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

Κατά τη διάρκεια του Σεπτεμβρίου και Οκτωβρίου 2018 πραγματοποιήθηκε η τέταρτη και τελευταία περίοδος έρευνας πεδίου στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος «Θαλάσσιοι δρόμοι Κέρου-Νάξου», το οποίο υλοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο του Cambridge, υπό την αιγίδα της Βρετανικής Σχολής Αθηνών και την εποπτεία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων. Το πρόγραμμα διευθύνουν ο καθηγητής Colin Renfrew, ο Δρ Michael Boyd και η Ειρήνη Λεγάκη, από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων, ως Αναπληρώτρια Διευθύντρια.

Το τετραετές πρόγραμμα (2015-2018), αποτελεί συνέχεια των ανασκαφών που διεξήχθησαν από το 2006 έως το 2008 στη θέση Κάβος Δασκαλιού, στο δυτικό άκρο της Κέρου, υπό τη διεύθυνση του Καθηγητή Colin Renfrew του Πανεπιστημίου του Cambridge και της Δρος Ο. Φιλανιώτου, της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων, και των ερευνών της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας του 1963 και 1967, υπό την διεύθυνση των καθηγητή Χρίστου Ντούμα και της Δρος Φωτεινής Ζαφειροπούλου αντίστοιχα. Κατά την έρευνα της θέσης είχαν εντοπιστεί μεγάλες ποσότητες θραυσμένων μαρμαρίνων ειδωλίων και αγγείων, καθώς και ποσότητες κεραμικής, οι οποίες, όπως είχε ήδη φανεί στις έρευνες του 1987 και 1988

του Διαπανεπιστημιακού Προγράμματος των Πανεπιστημίων Αθηνών, Ιωαννίνων και Cambridge σε συνεργασία με την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων, είχαν τελετουργικά εναποτεθεί σε δύο «Ειδικούς Αποθέτες», σε χρονικό βάθος πεντακοσίων περίπου ετών (2750-2240 π.Χ.), σηματοδοτώντας σύμφωνα με τον Καθηγητή Colin Renfrew το παλαιότερο θαλάσσιο ιερό στον κόσμο. Ορισμένα από τα γλυπτά είχαν αρχικό ύψος έως ένα μέτρο ενώ σύμφωνα με την ίδια ερμηνεία το υλικό είχε σκοπίμως σπάσει σε κομμάτια σε άλλα νησιά του κυκλαδικού αρχιπελάγους και στη συνέχεια είχε μεταφερθεί στον Κάβο για εναπόθεση με μια σειρά τελετουργικών δρώμενων.

Στο πλαίσιο του πρόσφατου προγράμματος, που ολοκληρώθηκε το περασμένο φθινόπωρο, πραγματοποιήθηκαν ανασκαφικές έρευνες στο μικρό νησί του Δασκαλιού, που αρχικά συνδεόταν με μια στενή λωρίδα γης με την παρακείμενη θέση του Κάβου, και εντοπίστηκε ένας εξαιρετικά σημαντικός οικισμός, που σύμφωνα και με τη ραδιοχρονολόγηση, ήκμασε κατά την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού. Οι έως τώρα ανασκαφές έφεραν στο φως σειρά εντυπωσιακών κλιμάκων, αποστραγγιστικών αγωγών και λιθόκτιστων κατασκευών που αποκαλύπτουν εξελιγμένη αστική αρχιτεκτονική άνευ προηγουμένου για τη συγκεκριμένη περίοδο.

Άποψη του Δασκαλιού από Βορρά κατά τη διάρκεια των ανασκαφών.

ΥΠΠΟΑ / ΕΦΑ Κυκλάδων / Βρετανική Σχολή Αθηνών

Άποψη των Σκαμμάτων Α και Β από τα δυτικά.

Είσοδος στον οικισμό στο Σκάμμα Η, με τα σκαλοπάτια να καλύπτουν τον αποστραγγιστικό αγωγό.

Τα φετινά ευρήματα εμπλουτίζουν τις γνώσεις μας για τον οικισμό του Δασκαλιού. Απότομα μονοπάτια οδηγούσαν στην κορυφή του οικισμού, διασχίζοντας εκτενείς επίπεδες αναβαθμίδες, οι οποίες είχαν δημιουργηθεί για να παρέχουν χώρους κατάλληλους για δόμηση. Η περίπλοκη, διασυνδεδεμένη και πολυεπίπεδη αρχιτεκτονική μαρτυρά την ύπαρξη ενός καλά οργανωμένου και καλοκτισμένου οικισμού, πάνω σε απότομο ακρωτήριο. Τα κτήρια στο Δασκαλιό ήταν κατά το πλείστον κτισμένα με καλής ποιότητας μάρμαρο από τη γειτονική Νάξο (περίπου 10 χλμ βορειότερα), καθώς η ίδια η Κέρος δεν διέθετε καλής ποιότητας μάρμαρο. Σύμφωνα με τον καθηγητή Colin Renfrew, συν-διευθυντή της ανασκαφής, στο Δασκαλιό παρατηρείται σειρά εξελιγμένων αρχιτεκτονικών τεχνικών που χρησιμοποιούντο με έναν καλά προγραμματισμένο τρόπο, όπως αυτό μαρτυρείται από την ύπαρξη τεράστιων εισόδων, λίθινων κλιμάκων και ενός πολύπλοκου συστήματος αποστραγγιστικών αγωγών που καλύπτουν όλο το νησί. Σύμφωνα με αυτή την εικόνα, τα παραπάνω φαίνεται να υποδηλώνουν την ύπαρξη εξειδικευμένου αρχιτέκτονα καθώς και κεντρικού μηχανισμού σχεδιασμού και εκτέλεσης οικοδομικού προγράμματος, το οποίο θα μπορούσε να συγκριθεί μόνο με εκείνο της Κνωσού κατά την ίδια περίοδο.

Η εισαγωγή μαρμάρου από τη Νάξο είναι μόνο μια ένδειξη των ναυτικών ικανοτήτων των κατοίκων του Δασκαλιού. Επιπλέον, τα πολλά εργαλεία από οψιανό, ηφαιστειακό γυαλί εισηγμένο από τη Μήλο, επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι οι νησιώτες ήταν δεινοί ναυτικοί.

ΥΠΠΟΑ / ΕΦΑ Κυκλάδων / Βρετανική Σχολή Αθηνών

Συνένωση βαθμιδωτών διαδρόμων στο Σκάμμα Α1.

Επίσης, όλα τα όστρακα κεραμικής τα οποία βρέθηκαν (101.313 στο σύνολο) ήταν εισηγμένα, υποδεικνύοντας την ύπαρξη τεράστιου θαλάσσιου δικτύου που εκτεινόταν όχι μόνο σε ολόκληρο το κυκλαδικό αρχιπέλαγος αλλά και πέραν αυτού. Αλλά ίσως το πιο αξιοσημείωτο από όλα τα εισηγμένα υλικά ήταν η πρώτη ύλη για κατεργασία μετάλλων. Μεταξύ των πιο σημαντικών ευρημάτων που βρέθηκαν φέτος είναι οι εγκαταστάσεις για τη χύτευση χάλκινων τεχνουργημάτων, όπως πελέκεις, σμίλες και περόνες, καθώς και αιχμές δοράτων και εγχειρίδια. Ίχνη σκωρίας, τα οποία βρέθηκαν σε όστρακα κεραμικής σε πολλές περιοχές της θέσης, επιβεβαιώνουν το γεγονός ότι μεταλλουργικές εργασίες εκτελούνταν σε πολλά σημεία του οικισμού. Ο Δρ Michael Boyd, συν-διευθυντής της ανασκαφής, σημειώνει ότι ένα από τα μοναδικά χαρακτηριστικά της θέσης αυτής ήταν το γεγονός ότι η μεταλλουργία φαίνεται να διαδραμάτιζε σημαντικό ρόλο καθ' όλη τη διάρκεια ζωής του οικισμού. Είναι από τις πιο αναγνωρίσιμες δραστηριότητες στη θέση, η οποία παρατηρείται σε όλες τις περιοχές που ανασκάφησαν. Μεταλλουργία σε τέτοια κλίμακα προϋποθέτει συνεχή προμήθεια πρώτων υλών από τις δυτι-

κές Κυκλάδες ή από την Αττική, καθώς και κοινωνικές δομές που επιτρέπουν την εκμάθηση και διατήρηση των τεχνικών δεξιοτήτων. Αλλά το πιο σημαντικό ερώτημα, σύμφωνα με τον Δρ Boyd, είναι το πού κατέληγε το τελικό προϊόν και υπό αυτήν την έννοια θεωρεί πιθανόν ότι ο λόγος ύπαρξης των θαλάσσιων δικτύων, όπου το Δασκαλιό αποτελούσε κεντρικό σημείο, ήταν η ανταλλαγή μετάλλινων αντικειμένων, όπως λ.χ. τα εγχειρίδια.

Η πλησιέστερη τοποθεσία, με σημαντική αγροτική δυναμική, είναι το Κάτω Κουφονήσι, το οποίο βρίσκεται περίπου 5 χλμ. βορειοδυτικά της Κέρου και αποτελούσε σταθμό στη διαδρομή προς το πολύ μεγαλύτερο και αγροτικά πλουσιότερο νησί της Νάξου. Κατά τη διάρκεια της φετινής ερευνητικής περιόδου (3 Σεπτεμβρίου-13 Οκτωβρίου) διεξήχθη επιφανειακή έρευνα στο Κάτω Κουφονήσι, υπό την διεύθυνση του Δρος Γεώργιου Γαβαλά (ΕΦΑ Κυκλάδων) και των καθηγητών Jill Hilditch (Πανεπιστήμιο του Άμστερνταμ) και Joshua Wright (Πανεπιστήμιο του Aberdeen). Με βάση τις επιφανειακές ενδείξεις καθώς και την κεραμική, αναγνωρίζονται ίχνη κατοίκησης διαφόρων περιόδων. Μια θέση στο νότιο τμήμα του νησιού αποτελεί τον πλησιέστερο ως προς το

Κεραμική εστία με διακόσμηση kerbschnitt από το Σκάμμα Η.

Ασκός από το Σκάμμα C.

Δασκαλιό οικισμό της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού. Σύμφωνα με την ερευνητική ομάδα, το Κάτω Κουφονήσι ήταν εξίσου σημαντικό για το Δασκαλιό, όσο ήταν και η ίδια η Κέρος.

Μετά τη ολοκλήρωση της επιφανειακής έρευνας, επαναλήφθηκε δοκιμαστική ανασκαφή στο πολύγωνο 4 της Κέρου, περίπου 300 μ. βόρεια του Κάβου Δασκαλιού, υπό τη διεύθυνση του Δρος Γεώργιου Γαβαλά. Η δοκιμαστική τομή, που είχε ξεκινήσει το 2017, επεκτάθηκε, προκειμένου να διερευνηθεί η σύνδεση τριών αδρών τοίχων αλλά και για να ολοκληρωθεί ο έλεγχος της μεθοδολογίας της επιφανειακής έρευνας που είχε πραγματοποιηθεί 2012-3 στα πολύγωνα 2 και 4, σε συνεργασία της Αρχαιολογικής Υπηρεσίας και της Βρετανικής Σχολής Αθηνών, υπό την διεύθυνση των Δρος Μ. Μαρθάρη, Αικατερίνης Δελλαπόρτα, του Καθ. Colin Renfrew και άλλων. Το υλικό που βρέθηκε κατά τη φετινή ανασκαφική έρευνα στο πολύγωνο 4 χρονολογήθηκε στην Πρωτοκυκλαδική περίοδο ενώ έγινε λήψη δειγμάτων για χρονολόγηση με οπτικά διεγερόμενα φωταύγεια (OSL).

Στην καρδιά του προγράμματος βρίσκεται η χρήση νέων τεχνολογιών, οι οποίες όχι μόνο προσφέρουν νέες κατευθύνσεις για την έρευνα αλλά παρέχουν και γρηγορότερα αποτελέσματα για τις διάφορες αναλύ-

σεις. Σειρά περιβαλλοντικών μελετών, από την ταυτοποίηση καμένων σπόρων και ξυλάνθρακα μέχρι την ταυτοποίηση μικροσκοπικών φυτικών υπολειμμάτων (φυτόλιθων) καθώς και ιχνών ζωικών και φυτικών λιπιδίων και αμύλων σε όστρακα κεραμικής και λίθινα εργαλεία, οδηγεί σε νέα κατανόηση της αγροτικής οικονομίας και του περιβάλλοντος της περιοχής. Η Δρ Εύη Μαργαρίτη του Ινστιτούτου Κύπρου, επί κεφαλής ερευνήτρια για τα οργανικά κατάλοιπα στο Δασκαλιό και υποδιευθύντρια του προγράμματος, αναφέρει ότι η Κέρος από μόνη της δεν θα μπορούσε να συντηρήσει μια ευημερούσα θέση, όπως το Δασκαλιό. Όλα τα διαθέσιμα στοιχεία δείχνουν ότι πολλά από τα τρόφιμα προς τοπική κατανάλωση ήταν εισηγμένα. Αυτό προϋποθέτει την ύπαρξη μιας περιοχής αγροτικής παραγωγής που εκτεινόταν στα γειτονικά νησιά, γεγονός που αποτελεί περαιτέρω ένδειξη για τη θέση του Δασκαλιού στην κορυφή της οικιστικής ιεραρχίας στην ευρύτερη περιοχή.

Κατά τη διάρκεια των φετινών ανασκαφών, το Ινστιτούτο Κύπρου συνδιοργάνωσε για τρίτη χρονιά σχετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε συνεργασία με το Πανεπιστήμιο του Cambridge. Φοιτητές από την Ελλάδα, την Αυστραλία, τη Νέα Ζηλανδία, τις ΗΠΑ, τον Καναδά και το Ηνωμένο Βασίλειο συμμετείχαν στην ανασκαφή. Το Ινστιτούτο Κύπρου συμμετείχε επίσης στην τρισδιάστατη αποτύπωση και ανακατασκευή της θέσης μέσω εικονικής πραγματικότητας.

Σύμφωνα με τους ανασκαφείς, οι έρευνες στο Δασκαλιό φαίνεται να δίνουν απάντηση στο αίνιγμα που προκάλεσαν οι εκτενείς λαθρανασκαφές στον Κάβο της Κέρου πριν από το 1963, καθώς με τις πρώτες οργανωμένες αρχαιολογικές ανασκαφές που πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή, το θραυσμένο υλικό που ανακλήθηκε θεωρήθηκε έργο των λαθρανασκαφών. Σήμερα, με την ολοκλήρωση της εμπειριστατωμένης εξέτασης του παραπλήσιου οικισμού του Δασκαλιού, η φύση του ιερού στον Κάβο της Κέρου γίνεται σαφέστερη. Μπορεί πλέον να θεωρηθεί ότι η συγκεκριμένη θέση αποτέλεσε σημαντικό περιφερειακό κέντρο για όλες τις Κυκλάδες.

Το πρόγραμμα τελεί υπό την αιγίδα της Βρετανικής Σχολής Αθηνών και διεξάγεται με άδεια του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, με την υποστήριξη του Διευθυντή της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κυκλάδων Δημήτρη Αθανασούλη και υπό την επίβλεψη του αρμόδιου αρχαιολόγου για την περιοχή Στέφανου Κεραμίδα. Το πρόγραμμα τελεί υπό τη διεύθυνση των Colin Renfrew και Michael Boyd του McDonald Institute for Archaeological Research, University of Cambridge. Η Ειρήνη Λεγάκη (Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων) είναι η Αναπληρώτρια Διευθύντρια. Υποδιευθυντές είναι οι Γιώργος Γαβαλάς (Εφορεία Αρχαιοτήτων Κυκλάδων), Εύη Μαργαρίτη, Jill Hilditch και Josh Wright. Η Ιωάννα Μουτάφη ήταν η Διευθύντρια πεδίου.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

ΠΑΡΘΕΝΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΗΚΕ Η ΜΕΛΕΤΗ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΟΙΧΟΥ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ

Ως μια «συνεδρίαση πολύ μεγάλης σημασίας» χαρακτηρίστηκε στο Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ) η 15η Μαΐου 2019, όπως επισημάνθηκε, βάνει προς ολοκλήρωση μια προσπάθεια που κρατά πάνω από τρεις δεκαετίες, η αποκατάσταση του βόρειου τοίχου του σηκού του Παρθενώνα.

Στους αρχαίους ελληνικούς ναούς, σηκός ονομαζόταν ο κύριος εσωτερικός χώρος όπου φυλασσόταν το άγαλμα του θεού (ή της θεάς) στον οποίο ήταν αφιερωμένος. Στην περίπτωση του Παρθενώνα, στο μέρος αυτό φυλασσόταν το περίφημο χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς Παρθένου, που φιλοτέχνησε ο Φειδίας και είχε κολοσσιαίες διαστάσεις.

«Η σημερινή συνεδρίαση είναι πολύ μεγάλης σημασίας γιατί μέσα από την υλοποίηση των μελετών που αφορούν την αποκατάσταση του σηκού θα έχουμε ανασύσταση των όψεων, ένα πολύ σημαντικό γεγονός για τη νεότερη ιστορία του Παρθενώνα», σημειώθηκε από την αρμόδια Διεύθυνση Αναστήλωσης Αρχαίων Μνημείων. Αυτό σημαίνει ότι μετά την ολοκλήρωση του έργου (δηλαδή, όταν αναστηλωθούν και οι δυο μακριές πλευρές του σηκού, δηλαδή η βόρεια και η νότια), η γεωμετρία του κτηρίου θα αποκατασταθεί σε μεγάλο βαθμό, «θα φανεί η ταυτότητα και η ιστορία του μνημείου, ενώ ο

μέσος επισκέπτης θα έχει αντίληψη της ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής του», όπως ειπώθηκε από μέλος του ΚΑΣ. «Η μελέτη επιχειρεί την επαναφορά πλήθους λίθων που βρίσκονται κάτω στη γη, περίπου 250, και ενδεχομένως η πρόταση που θα εγκριθεί να έχει επιπτώσεις στην αναστήλωση των μνημείων στη χώρα», ειπώθηκε από την αρμόδια διεύθυνση.

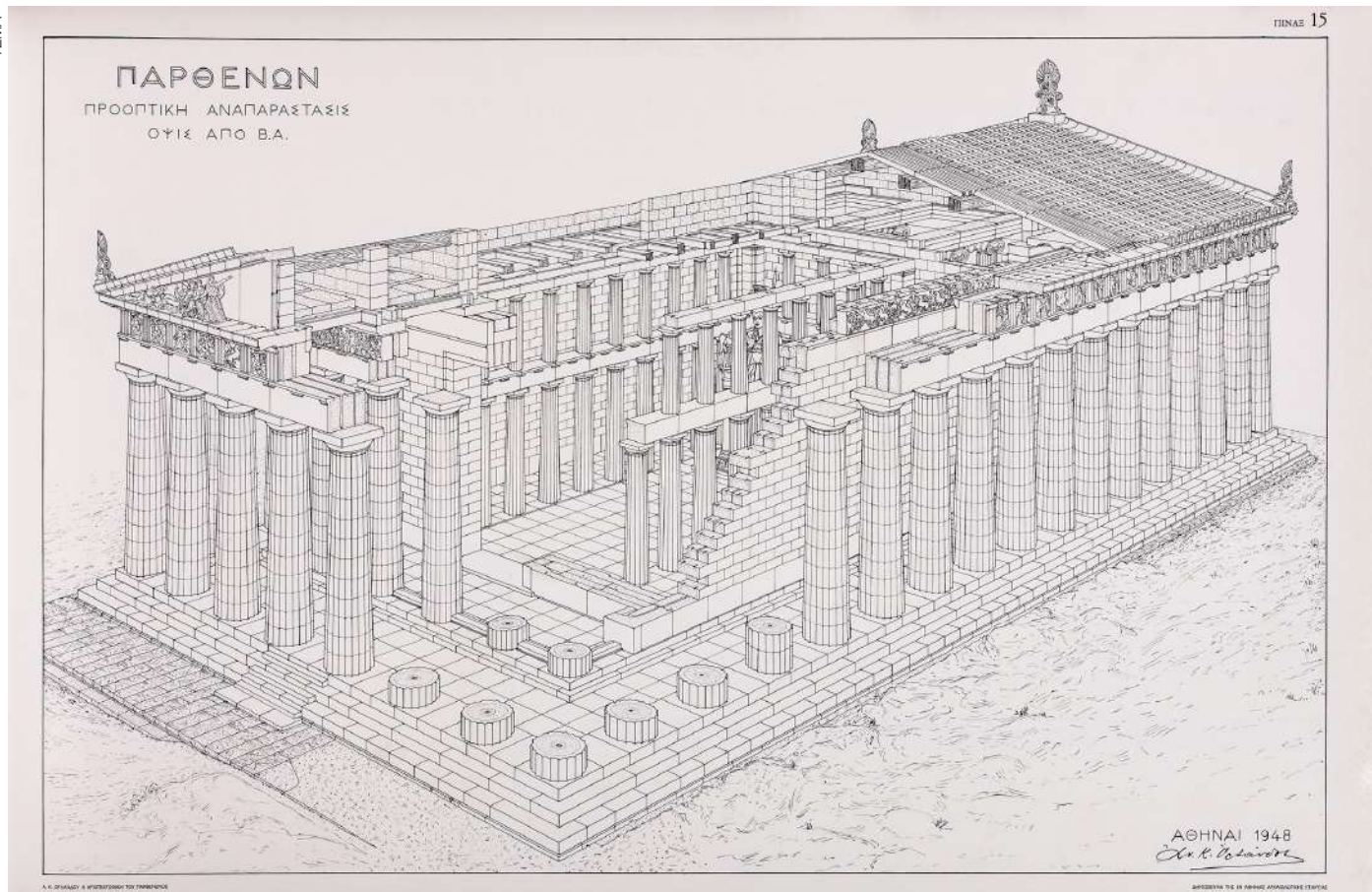
Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, το γεγονός ότι η πρόταση στην οποία στηρίχτηκε η συγκεκριμένη μελέτη φέρει την υπογραφή του αείμνηστου Χαράλαμπου Μπούρα, αρχιτέκτονα και πρώην προέδρου της Επιτροπής Συντηρήσεως Μνημείων Ακροπόλεως (ΕΣΜΑ), με τεράστιο έργο στην αναστήλωση των μνημείων και δη της Ακρόπολης. «Είναι ένα πολύ σημαντικό βήμα για την Ακρόπολη και ειδικά για το κορυφαίο μνημείο του Παρθενώνα», δήλωσε η γενική γραμματέας του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού, Μαρία Ανδρεαδάκη Βλαζάκη, αναφερόμενη στη μελέτη που «έχει απασχολήσει πολύ σοβαρά την Υπηρεσία Συντήρησης Μνημείων Ακρόπολης, αλλά βεβαίως έχει και τις κατευθύνσεις της ΕΣΜΑ». Όσο για το γεγονός ότι η πρόταση στηρίχτηκε στην εισήγηση του Χαράλαμπου Μπούρα, η Βλαζάκη σημείωσε: «Είναι σαν να τον έχουμε κοντά μας».

Άποψη από ανατολικά του σηκού του Παρθενώνα.

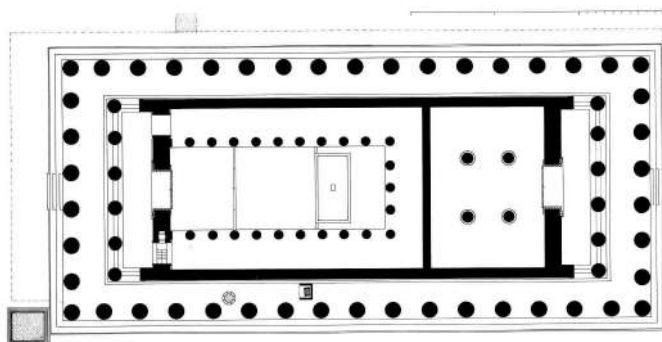
ΥΣΜΑ

ΥΣΜΑ

Προοπτική αναπαράσταση του Παρθενώνα. Σχέδιο Α. Ορλάνδου.

ΥΣΜΑ

Κάτοψη του Παρθενώνα. Σχέδιο Μ. Κορρές.

Η μελέτη, που πήρε ομόφωνα την έγκριση από το ΚΑΣ (εκτός από τμήμα της στο οποίο μειοψήφησαν δυο μέλη), σκοπεύει να αξιοποιήσει το πλούσιο υλικό και την τεράστια γνώση που συγκεντρώθηκε κατά τη διάρκεια σχεδόν τεσσάρων δεκαετιών, αρχής γενομένης από τον μνημειώδη τόμο του 1983 για την αποκατάσταση του Παρθενώνα των Χ. Μπούρα και Μ. Κορρέ. Στόχος της είναι να αναδειχθεί το όριο διατήρησης του τοίχου όπως διαμορφώθηκε μετά τον βομβαρδισμό του Μοροζίνι το 1687 και πριν από την πολιορκία της Ακρόπολης το 1822, όταν οι Τούρκοι έσπασαν τις αρχαίες πέτρες για να αφαιρέσουν το μολύβι. «Το τμήμα που διατηρήθηκε ως το 1822 ακέραιο, διαλύθηκε μέσα σε έναν μήνα για να ληφθεί ο μολύβδος και οι πέτρες έμειναν εκεί. Κανείς

δεν ήθελε τις πέτρες, τον μολύβδο ήθελαν», δήλωσε ο νυν πρόεδρος της ΕΣΜΑ, Καθηγητής Μανόλης Κορρές, ο άνθρωπος που έχει συνδεθεί όσο λίγοι με τα αναστηλωτικά έργα στην Ακρόπολη. «Οι Τούρκοι με βαριά κατέστρεψαν 500 λίθους. Πεντακόσιους βαριά "τραυματίες" άφησαν πίσω τους, επειδή ήταν βιαστικοί. Θα μπορούσαν να είχαν καταστρέψει 50 και οι 450 να ήταν "υγιείς"», είπε χαρακτηριστικά.

Σύμφωνα με την πρόταση, οι αρχαίοι λιθόπλινθοι που θα επανατοποθετηθούν είναι 360 και οι νέοι (από μάρμαρο που θα προέλθει από τον Διόνυσο, το οποίο μοιάζει πολύ με το πεντελικό) περίπου 90. Η αποκατάσταση και των δυο μακρών τοίχων του σηκού (του βόρειου και του νότιου) εκτιμάται ότι θα ολοκληρωθεί σε περίπου 15 χρόνια. Στο δυτικό τμήμα του βόρειου σηκού, το οποίο θα συμπληρωθεί κυρίως με αυθεντικό υλικό, το ύψος της αναστήλωσης δεν θα υπερβαίνει τον 6ο δόμο (δηλαδή συνολικά περίπου τα 4,5 μ.), ενώ το ανατολικό τμήμα θα φτάσει περίπου τα 10 μ. Σε επόμενη φάση, όταν η αποκατάσταση θα συμπεριλάβει και το τμήμα όπου βρισκόταν η ζωφόρος και το επιστύλιο (τα οποία καταστράφηκαν κατά την αρπαγή του Έλγιν και την πολιορκία του 1822) το ύψος θα είναι περίπου 13 μ. Οι δυο μειοψηφίες, που αφορούσαν την εσωτερική πλευρά του δυτικού αυτού τμήματος (του βόρειου σηκού πάντα), ζήτησαν την περαιτέρω στατική διερεύνηση ώστε να γίνει η ελάχιστη δυνατή συμπλήρωση με νέο υλικό.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ

ΜΥΤΙΛΗΝΗ

ΤΟ ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΝΕΜΕΣΕΩΣ ΕΦΕΡΕ ΣΤΟ ΦΩΣ Η ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΗ ΣΚΑΠΑΝΗ

Το ιερό της Νεμέσεως του 1ου αι. μ.Χ. έφερε στο φως η συνεχιζόμενη φετινή αρχαιολογική ανασκαφική έρευνα στο αρχαίο θέατρο της Μυτιλήνης, υπό την επίβλεψη του προϊστάμενου της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λέσβου, Παύλου Τριανταφυλλίδη.

Στη νότια πάροδο του αρχαίου θεάτρου, κάτω από αλληπάλληλες στρώσεις μεγάλων λιθοπλίνθων που προέρχονται από την νότια πάροδο και τη σκηνή και οι οποίοι αφαιρέθηκαν, αποκαλύφθηκε το ιερό της Νεμέσεως. Την ταυτότητα του ιερού αποδεικνύει λίθινο έδρανο για την εναπόθεση προσφορών και χοών, καθώς και σημαντικός αριθμός αναθηματικών επιγραφών ιερέων και επιφανών προσώπων.

Όπως δήλωσε ο Τριανταφυλλίδης, «η ύπαρξη ιερού Νεμέσεως δεν είναι τυχαία εντός της νότιας παρόδου, καθώς κατά την πρώιμη ρωμαϊκή περίοδο του θεάτρου η κατασκευή της υπόσκαφης αρένας στην ελληνιστική ορχήστρα έδινε τη δυνατότητα διεξαγωγής των περίφημων θεαμάτων των μονομαχιών μεταξύ των *gladiatores* (μονομάχων), οικογένειες των οποίων ζούσαν στη Μυτιλήνη. Καθώς ο αγώνας τους όφειλε να επιστέφεται με την απονομή δικαιοσύνης και την αναγόρευση σε νικητή του καλύτερου εξ αυτών μονομάχων η ύπαρξη ιερού της Νεμέσεως ήταν απαραίτητη».

Ας σημειωθεί ότι, με αφορμή το σημαντικό εύρημα που αναδεικνύει τη σημασία του αρχαιολογικού χώρου του αρχαίου θεάτρου, συνεχίζεται η διεπιστημονική συνεργασία της Εφορείας Αρχαιοτήτων Λέσβου με τη

Το Ιερό της Νεμέσεως στο αρχαίο θέατρο της Μυτιλήνης.

Σχολή Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Πολυτεχνείου του Μπάρι της Ιταλίας στην αρχαιολογική και αρχιτεκτονική-γεωμετρική τεκμηρίωση του αρχαίου θεάτρου της Μυτιλήνης. Η συνεργασία αυτή, επέφερε σημαντικά αποτελέσματα για την έρευνα του σημαντικού αυτού μνημείου της Μυτιλήνης. Πέραν από τη μελέτη του οικοδομικού υλικού που σώζεται στη θέση του και σποραδικά στο αρχαίο θέατρο, από τους Καθηγητές Georgio Rocco και Monica Livadiotti υποδεικνύονται δυο τουλάχιστον φάσεις του θεάτρου στην ελληνιστική (3ος αι. π.Χ.) και ρωμαϊκή περίοδο (1ος αι. π.Χ.).

Πηγή: stonisi.gr

ΜΕΤΡΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΣΠΑΝΙΟΥ ΚΡΗΝΑΙΟΥ ΟΙΚΟΔΟΜΗΜΑΤΟΣ

Κρηναίο/νυμφαίο μνημειακών διαστάσεων της ύστερης αρχαιότητας, ένα από τα σπουδαιότερα ευρήματα του μετρώ, θα κοσμήσει τον νέο αρχαιολογικό χώρο στην καρδιά της Θεσσαλονίκης. Εντοπίστηκε βορειοδυτικά του σταθμού Αγίας Σοφίας, στη συμβολή του *decumanus maximus* και *cardo* του 4ου αιώνα –το διαχρονικό σημερινό σταυροδρόμι Εγνατίας και Αγίας Σοφίας, όπου οι ανασκαφές έφεραν στο φως μοναδικά μνημειακά κτιριακά συγκροτήματα με ψηφιδωτά δάπεδα, μαρμάρινες και γύψινες διακοσμήσεις.

Η ανέγερση του κρηναίου ανάγεται στα χρόνια των διαδόχων του Μεγάλου Κωνσταντίνου, στο δεύτερο μισό του 4ου αιώνα, συγχρόνως με την ανακατασκευή του μαρμαρόστρωτου δρόμου *decumanus*. Μετασκευάστηκε στα μέσα του 5ου αιώνα και παρέμεινε σε χρήση έως και μετά τον 6ο αιώνα, όταν βόρεια του αρχαίου δρόμου μια μνημειακή σιγμοειδής πλατεία σφράγισε τα ερείπια παλαιότερων κτισμάτων του πολεοδομικού

Το κρηναίο οικοδομήμα.

ιστού. Τη λεπτομερή εικόνα του μνημείου, με βάση τα ανασκαφικά δεδομένα, παρουσιάζει σήμερα στο ΑΠΘ η ερευνητική ομάδα Π. Αδάμ - Βελένη, Σ. Βασιλειάδου, Σ.

Τζεβρένη, Ζ. Αλ Σααγιάχ στην επιστημονική συνάντηση για το αρχαιολογικό έργο στη Μακεδονία και στη Θράκη που διεξάγεται εδώ και 32 χρόνια στη Θεσσαλονίκη. Το κρηναίο/νυμφαίο αποτελεί «το πλέον επιβλητικό και πολυτελές οικοδόμημα του είδους, ως προς τις διαστάσεις και την κατάσταση διατήρησης, που έχει αποκαλυφθεί μέχρι σήμερα στη Θεσσαλονίκη», αναφέρουν οι αρχαιολόγοι. Το κτίριο σχήματος Π σώζεται με μήκος 15,45 μ., πλάτος 1,85 μ. και ύψος 2,85 μ. Φέρει ημικυκλικές τοιχισμένες κόγχες, ενώ μολύβδινοι αγωγοί δίνουν ερμηνείες για τις υδραυλικές υποδομές της αρχικής δεξαμενής του. «Μνημειακά κρηναία/νυμφαία με κόγχες, κίονες, αγάλματα και πολύχρωμο μαρμαρίνο διάκοσμο – χορηγίες εύπορων πολιτών– κοσμούσαν κομβικά σημεία των πόλεων στον ελληνορωμαϊκό κόσμο», εξηγεί η αρχαιολόγος Πολυξένη Αδάμ-Βελένη, προϊσταμένη της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων του υπουργείου Πολιτισμού. «Το πύσχημο νυμφαίο του σταθμού Αγίας Σοφίας ανήκει στον τύπο με θεατρική πρόσοψη. Το μέγεθός του, που επιβάλλεται με τον όγκο και το ύψος του, θα το καθιστούσαν ορατό από παντού».

Η ανοικοδόμησή του μαζί με το κρηναίο του Μπέη Χαμάμ, τρία μόλις τετράγωνα ανατολικότερα, φανερώνει ότι στο β' ήμισυ του 4ου αιώνα συντελείται στη Θεσσαλονίκη εκτεταμένο πρόγραμμα αστικής αναδιοργάνωσης και εξωραϊσμού στα πρότυπα της αρχαιότητας. Είναι το πέμπτο γνωστό κρηναίο στη Θεσσαλονίκη. Εκτός από την κρήνη που διατηρείται έξω από το Μπέη Χαμάμ, τρία άλλα μικρότερα έχουν εντοπιστεί στο κέντρο της πόλης: το νυμφαίο σε οικόπεδο της οδού Φιλίππου 91, αυτό στο άγισμα του Αγίου Ιωάννη, καθώς και η αρχική μορφή της μετέπειτα βυζαντινής κρήνης αγιάσματος στην κρύπτη της βασιλικής του Αγίου Δημητρίου. Το κρηναίο/νυμφαίο της Αγίας Σοφίας αποσπάστηκε και, μετά την ολοκλήρωση των τεχνικών εργασιών στον σταθμό, θα επανέλθει στη θέση του ανατολικά της πλατείας. Η διατήρησή του κατά χώραν, έπειτα από υπουργική απόφαση, μαζί με τα καταστήματα και τα εργαστήρια της βυζαντινής αγοράς, στην πλατεία Πρωτοβυζαντινών χρόνων, θα προσθέσουν στη Θεσσαλονίκη κατά την έναρξη λειτουργίας του μετρό έναν νέο αρχαιολογικό χώρο.

Πηγή: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΑΡΧΑΙΑ ΠΕΛΛΑ

ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΑΝΑΚΤΟΡΟΥ

Μια σημαντική μελέτη για το ανάκτορο της Αρχαίας Πέλλας, όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε ο Μέγας Αλέξανδρος, εγκρίθηκε από το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ). Πρόκειται για τη μελέτη συντήρησης, αποκατάστασης και ανάδειξης του Μνημειακού Προπύλου και του Κτηρίου Ι, δυο σημαντικών κτηρίων που ανήκαν στο τεράστιο οικοδομικό συγκρότημα του ανακτόρου, το οποίο είχε έκταση περίπου 56 στρέμματα. Σημειώνεται ότι το 2016 είχε εγκριθεί η προμελέτη για την αποκατάσταση και ανάδειξη του ανακτόρου της Αρχαίας Πέλλας.

Το ανάκτορο της Αρχαίας Πέλλας, πρωτεύουσας της αρχαίας Μακεδονίας, ήταν η καρδιά του βασιλείου των Μακεδόνων. Τα ανεξάρτητα κτήρια από τα οποία αποτελούντο επικοινωνούσαν μεταξύ τους με στοές, διαδρόμους και κλιμακοστάσια. Η πρόσβαση γινόταν από το Πρόπυλο, που πλαισιωνόταν από δυο δωρικές κιονοστοιχίες στα Ανατολικά και στα Δυτικά, οι οποίες αντιστοιχούσαν σε δυο κτήρια, στο Κτήριο Ι (στα ανατολικά) και στο Κτήριο ΙΙ. Τα δυο αυτά κτήρια ήταν τα πλέον επίσημα του ανακτόρου, το οποίο ουσιαστικά σώζεται μόνο στις θεμελιώσεις, καθώς η ανωδομή του εξαφανίστηκε κατά τους βυζαντινούς και μετέπειτα χρόνους με την τεράστια αρπαγή λίθων που συντελέστηκε. Χαρακτηρίζεται από τεράστια κλίμακα, αλλά και θεατρικότητα λόγω του ότι ήταν κτισμένο σε διαδοχικά επίπεδα (άνδηρα). Η εικόνα αυτή δεν είναι σήμερα διακριτή, ωστόσο η υλοποίηση της μελέτης της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πέλλας υπόσχεται να

Αρχαία Πέλλα.

την αλλάξει. Το διάσπαρτο αρχαίο υλικό καταγράφηκε ώστε να αξιοποιηθεί στις εργασίες αναστήλωσης, ενώ μεταξύ των στόχων της μελέτης είναι να κατανοηθεί η κάτοψη του μνημείου, να γίνει προβολή των ανδρών, της θεατρικότητας και της μνημειακότητας του ανακτόρου και να επισημανθεί διακριτικά η τρίτη διάσταση, η οποία θα αποδοθεί με την αποκατάσταση τεσσάρων κίωνων στο περιστύλιο της αυλής του Κτηρίου Ι και τριών ακόμα στη στοά του Προπύλου.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

ΙΕΡΟ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ ΑΓΡΟΤΕΡΑΣ
ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Την απαλλοτρίωση των ακινήτων επί των οδών Αρδηττού, Θωμοπούλου, Κούτουλα και Κεφάλου στο Μετς, όπου στην αρχαιότητα βρισκόταν ο ναός της Αρτέμιδος Αγροτέρας, αποφάσισε ομόφωνα το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο (ΚΑΣ). Στη γνωμοδότησή του περιλήφθηκαν, επίσης, οι όροι να πραγματοποιηθεί μικρή ανασκαφική έρευνα για επιπλέον στοιχεία - με βάση και τα νέα δεδομένα, να προχωρήσουν ταχύτατα οι διαδικασίες ανάδειξης των αρχαιοτήτων και να μελετηθεί η δυνατότητα σύνδεσης του χώρου με το Ολυμπείο και τα παρλίσσια ιερά. Κάτι, που, όπως ειπώθηκε στη συνεδρίαση, μπορεί εύκολα να συμβεί με μια απλή πεζογέφυρα που θα περνά πάνω από την οδό Αρδηττού. Από το 1964, το θέμα έχει απασχολήσει αλληπάλληλες συνεδριάσεις του ΚΑΣ, το οποίο έχει γνωμοδοτήσει πολλές φορές υπέρ της απαλλοτρίωσης, χωρίς ωστόσο η διαδικασία αυτή να έχει ως σήμερα τελεσφορήσει. Βασικός λόγος γι' αυτό είναι το μεγάλο κόστος του ακινήτου, εμβαδού 1.390,70 τ.μ., που σήμερα φτάνει τα 2.200.000 ευρώ. Ευκαιρίες ώστε το κόστος της απαλλοτρίωσης να καλυφθεί, είτε από κοινοτικά πλαίσια είτε από το πρόγραμμα της ενοποίησης αρχαιολογικών χώρων, χάθηκαν πριν από χρόνια.

«Το θέμα είναι από τις πιο μακροχρόνιες υποθέσεις στο ΚΑΣ κι αυτό δικαιολογείται από το γεγονός ότι πρόκειται για τμήμα των παρλίσσιων ιερών, ενός πολύ

σημαντικού χώρου για την ιστορία των Αθηνών, σε εξαιρετική θέση, που κατοπτρεύει όλο τον αρχαιολογικό χώρο γύρω από το Ολυμπείο, αλλά ταυτόχρονα και για έναν πολύ ταλαιπωρημένο χώρο από την οικοδόμηση στα νεώτερα χρόνια», δήλωσε η γενική γραμματέας του υπουργείου Πολιτισμού, Μαρία Ανδρεαδάκη-Βλαζάκη, στην αρχή της συνεδρίασης, που πραγματοποιήθηκε λίγες ημέρες μετά την αυτοψία της ολομέλειας των μελών του ΚΑΣ στην περιοχή. Υπέρ της απαλλοτρίωσης ήταν η εισήγηση της αρμόδιας Διεύθυνσης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, η διευθύντρια της οποίας αναφέρθηκε στη «δυναμική και εμπειριστατωμένη προσπάθεια εξεύρεσης λύσης» από μεριάς Εφορείας Αρχαιοτήτων Πόλης Αθηνών, η οποία πρότεινε την υπό όρους δόμηση με παράλληλη ανάδειξη των αρχαιοτήτων, δεδομένης της υψηλής αντικειμενικής αξία του ακινήτου, καθώς και της γενικότερης συγκυρίας. Ωστόσο, όπως ειπώθηκε, κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό γιατί η ιδιοκτησία δεν είναι ενιαία -υπάρχουν έξι ακίνητα- και τα κατάλοιπα δεν είναι συγκεντρωμένα σε έναν χώρο. Όπως τονίστηκε, η δόμηση με όρους δεν θα συνέβαλε στην ανάδειξη και προστασία των αρχαίων καταλοίπων, τα οποία είναι απλωμένα στον χώρο και αποτελούν ένα σύνολο, καθώς η πρόσβαση σε αυτά θα ήταν προβληματική. Εξάλλου, όπως τονίστηκε, η οπτική επαφή από τον χώρο και η σύνδεση που υπάρχει από

Ιερό Αρτέμιδος Αγροτέρας.

ΥΠΠΟΑ

Ιερό Αρτέμιδος Αγροτέρας.

κάτω με το παραλίσιιο τοπίο είναι κάτι που δεν μπορεί να αγνοηθεί. Στη συνεδρίαση παραβρέθηκαν, επίσης, ιδιοκτήτες του οικοπέδου που ζήτησαν «ξεκάθαρη λύση σε εύλογο χρονικό διάστημα», δηλαδή, είτε με τη λύση της απαλλοτρίωσης είτε με τους περιορισμούς ανάδειξης των ευρημάτων και κατόπιν διαβεβαίωσης ότι υπάρχουν οι σχετικές πιστώσεις. Σε απάντησή τους, η γ.γ. ανέφερε ότι σήμερα η διαδικασία της απαλλοτρίωσης προστατεύει αυτούς που έχουν μια πρώτη γνωμοδότηση από το ΚΑΣ.

Στη συνεδρίαση παραβρέθηκαν, μεταξύ άλλων, εκπρόσωποι του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων που ζήτησαν την απαλλοτρίωση και ανάδειξη του χώρου λόγω της εξαιρετικής αρχαιολογικής και συμβολικής σημασίας του, αλλά και εκπρόσωποι συλλόγων, όπως ο «Παραλίσιος» και ο «Αρδηττός», που επίσης ζήτησαν την απαλλοτρίωση, καθώς και του Συλλόγου Αρχιτεκτόνων (ΣΑΔΑΣ) που δήλωσαν ότι βρίσκονται στη διάθεση του ΥΠΠΟΑ για να βοηθήσουν σε μελέτες ανάδειξης, crowdfunding κ.λπ. Σημειώνεται ότι στην περιοχή έχουν εντοπιστεί δύο ναοί. Για τον ιωνικό ναό του Ιλισσού, που κατασκευάστηκε στα μέσα του 5ου αι. π.Χ., λεπτομέρειες γνωρίζουμε από τους περιηγητές Stuart και Revett που το κατέγραψαν το 1851 κατά την επίσκεψή τους στην Ελλάδα. Στα τέλη του 5ου αι. μ.Χ., μετατράπηκε σε χριστιανική εκκλησία που ονομάστηκε Παναγία στην Πέτρα και τον 17ο αι. μετασκευάστηκε σε ναό μικρότερων διαστάσεων. Κατεδαφίστηκε το 1778 με διαταγή του βοεβόδα των Αθηνών, Χατζή Αλή Χασεκή, για να χρησιμοποιηθεί το υλικό του στην ανέγερση του οχυρωματικού περιβόλου της πόλης. Θραύσματα της ζωφόρου του ναού βρίσκονται σήμερα σε Μουσεία της Αθήνας, της Βιέννης και του Βερολίνου, ενώ στο Μετς σώζεται ανάλημά του. Ως προς την ταύτιση του υπάρχει μεγάλη συζήτηση αν πρόκειται για την Αγροτέρα Αρτέμιδα ή για άλλον ναό.

Ωστόσο, τα καινούργια συμπεράσματα δίνουν νέες κατευθύνσεις ή επικυρώνουν παλιές. Όπως δήλωσε στην παρουσίασή του ο Κορρές, ο ιωνικός ναός του Ιλισσού είναι του αρχιτέκτονα Καλλικράτη, όπως αποδεικνύεται κυρίως από τη βάση της παραστάδος, καθώς έχει ακριβώς τις ίδιες λεπτομέρειες και τα ίδια μέτρα με τον ναό της Αθηνάς Νίκης. Μάλιστα, όπως τόνισε ο ίδιος, ο ναός του Ιλισσού είναι ο δεύτερος σε μέγεθος αθηναϊκός ιωνικός ναός μετά το Ερέχθειο, ενώ ο Ναός της Αθηνάς Νίκης στην Ακρόπολη είναι πολύ μικρότερος σε μέγεθος. Ο δεύτερος ναός, που είναι διπλάσιος σε μέγεθος από τον ιωνικό, ανακαλύφθηκε στις ανασκαφές που έγιναν στην περιοχή μεταξύ 2010 και 2015. Συγκεκριμένα, αποκαλύφθηκε στο ΝΑ τμήμα του οικοπέδου όρυγμα θεμελίωσης ναού κλασικών χρόνων, καθώς και κινητά ευρήματα, μεταξύ των οποίων τέσσερα τμήματα αναθηματικών αναγλύφων, τα δύο από τα οποία σώζουν παράσταση καθήμενου θεού με σκήπτρο που ταυτίζεται με τον Δία Μειλίχιο, καθώς και δύο ενεπίγραφα θραύσματα που αναφέρονται στον Δία Μειλίχιο και θραύσματα ενεπίγραφου αναθηματικού κιονίσκου αφιερωμένου στον ίδιο θεό. Ωστόσο, αν ο ναός αυτός αποδίδεται στον Δία είναι υπό συζήτηση καθώς, σύμφωνα με τον Κορρέ, υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να ήταν αφιερωμένος στην Άρτεμη - λόγω ύπαρξης αδύτου και άλλων χαρακτηριστικών. Επίσης, είναι πολύ πιθανόν να υπήρχαν πολύ κοντά κι άλλοι ναοί, γεγονός εύλογο, όπως σημείωσε ο Καθηγητής, γιατί στην περιοχή βρισκόταν η πηγή Καλλιρόη, η οποία προσήλκυσε τους πρώτους Αθηναίους να εγκατασταθούν εκεί, πριν μεταφερθούν στην Ακρόπολη, όπως υπαινίσσεται ο Θουκυδίδης. Γι' αυτό και οι Αθηναίοι, λόγω αυτής της ανάμνησης, διατηρούσαν τα ιερά στο άστυ, αλλά και στην παρλιίσια περιοχή γύρω από την Καλλιρόη.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

ΕΓΝΑΤΙΑ

ΣΤΟ ΦΩΣ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΟΔΟΥ ΣΤΗΝ ΚΟΜΟΤΗΝΗ

Ανακοίνωση για τα τμήματα της αρχαίας Εγνατίας Οδού, που ήλθαν στο φως έδωσε στη δημοσιότητα η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ροδόπης. Σύμφωνα με αυτήν, στο πλαίσιο εργασιών διάνοιξης τάφρου για την τοποθέτηση σωλήνων ύδρευσης από συνεργείο του Δήμου Ιάσμου της Π.Ε. Ροδόπης, στις 20 Φεβρουαρίου 2019 αποκαλύφθηκαν τμήματα λίθων σε σειρά.

Το έργο διακόπηκε από φύλακα αρχαιοτήτων της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ροδόπης και διενεργήθηκε αυτοψία από αρχαιολόγο της Εφορείας. Στη συνέχεια, σε συνεννόηση και σε συνεργασία με τους αρμόδιους υπαλλήλους του Δήμου, πραγματοποιήθηκε στις 18 και 19 Μαρτίου 2019 σωστική ανασκαφική έρευνα προκειμένου να διαπιστωθεί η φύση του παραπάνω ευρήματος. Ανοίχθηκε τομή διαστάσεων 3x14μ. και διαπιστώθηκε ότι πρόκειται για τμήμα της αρχαίας Εγνατίας οδού, διαστάσεων 14x2,70μ. Η κατάσταση διατήρησής

του είναι αρκετά καλή: το βόρειο μέτωπο του δρόμου σώζεται σε όλο το μήκος του, ενώ το νότιο μέτωπο σώζεται τμηματικά. Στις 19 Μαρτίου 2019, σε δεύτερο έργο του Δήμου Ιάσμου επί της επαρχιακής οδού Πολυάνθου-Ιάσμου που υλοποιείται υπό την επίβλεψη της ΔΕΥΑ Κομοτηνής, ήλθε στο φως ένα ακόμη τμήμα της αρχαίας Εγνατίας. Αποκαλύφθηκε σε μήκος 3,00 περίπου μέτρων, μόνο το νότιο τμήμα της οδού, καθώς το υπόλοιπο βρίσκεται κάτω από την ασφάλτο.

Τα δύο προσφάτως αποκαλυφθέντα τμήματα, σε μικρή απόσταση μεταξύ τους, βρίσκονται πολύ κοντά στο ήδη γνωστό τμήμα της αρχαίας Εγνατίας οδού, η οποία διέρχεται από την περιοχή της Π.Ε. Ροδόπης 1χλμ. ανατολικά του Ιάσμου. Αποτελούν δε τα πρώτα εντοπισμένα οδοστρώματα της Εγνατίας οδού μετά την Καβάλα και μέχρι την Μέστη, όπου σώζονται τα πιο καλοδιατηρημένα τμήματα στη Θράκη. Πηγή: ΥΠΠΟΑ

Τμήμα της αρχαίας Εγνατίας οδού, άποψη από Α.

ΥΠΠΟΑ / ΕΦΑ ΡΟΔΟΠΗΣ

ΚΑΨΟΥΡΙ ΚΑΦΗΡΕΑ

ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΣΩΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Στο πλαίσιο της αρχαιολογικής παρακολούθησης συνοδού τεχνικού έργου για την εγκατάσταση συστοιχίας Αιολικών Πάρκων σε απόσταση 1 χλμ. δυτικά του κ.δ. Καψουρίου της κοινότητας Καφηρέα του Δήμου Καρύστου εντοπίστηκε και ερευνήθηκε ανασκαφικά από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Ευβοίας τμήμα οικισμού με χρήση από τον 7ο έως τον 3ο αιώνα π.Χ. Η ανασκαφική έρευνα διήρκεσε από τον Αύγουστο έως τον Δεκέμβριο του 2018.

Ο οικισμός αναπτύσσεται σε φυσικά οχυρή και ιδιαίτερα δυσπρόσιτη θέση σε τρία, τουλάχιστον, τεχνητά διαμορφωμένα άνδηρα. Δεσπόζουσα θέση στον οικισμό κατείχε μνημειώδους κατασκευής αψιδωτό κτήριο (Α') μήκους 11,67μ. και πλάτους 7,20μ., το οποίο φαίνεται να αποτελούσε τον πυρήνα του οικισμού κατά την πρώτη οικοδομική φάση του. Η πρόσβαση στο κτήριο, επιτυγχανόταν με λίθινες κλίμακες στα άκρα του. Οι τοίχοι ήταν κατασκευασμένοι από πλακοειδείς τοπικούς σχιστολιθικούς λίθους με εναλλασσόμενη μπατική και δρομική τεχνική. Το πάχος των τοίχων του αψιδωτού κτηρίου κυμαίνεται από 0,80μ. έως 0,90μ. και σώζονται σε ύψος από 0,60 έως 0,80μ. Η κατασκευή του αψιδωτού κτηρίου κρίνεται ως ιδιαίτερος επιμελημένη με χρήση και μικρών πλακιδίων ως βυσμάτων στους αρμούς των μεγάλου μεγέθους λίθων. Διαιρείται σε δύο χώρους και σε αυτό διακρίνονται δύο, τουλάχιστον, κύριες κατασκευαστικές φάσεις.

Στα ανατολικά του αψιδωτού κτηρίου (Α') και σε επαφή με αυτό εντοπίστηκαν τρεις επιπλέον ορθογώνιοι χώροι, μικρότερου μεγέθους και αμελέστερης κατασκευής, οι οποίοι αποτελούν μεταγενέστερες προσθήκες. Σε απόσταση 5μ. νοτίως του αψιδωτού κτηρίου (Α') αποκαλύφθηκε μερικώς τμήμα αψιδωτού τοίχου, το οποίο ανήκει σε ένα ακόμη αψιδωτό κτήριο (Β'). Τα κινητά ευρήματα, που προήλθαν από την ανασκαφική έρευνα, περιλαμβάνουν κυρίως άβαφη κεραμική, χρηστικού και αποθηκευτικού χαρακτήρα και ελάχιστα δείγματα λεπτότεχνης μελαμβαφούς. Αξιοσημείωτη,

ωστόσο, είναι η ποσότητα θραυσμάτων πίθων με ανάγλυφη διακόσμηση, που εντοπίστηκε. Η διακόσμηση περιλαμβάνει μυθολογικές παραστάσεις, όπως ιππείς σε φτερωτά άλογα, σκηνές μάχης με ιππείς και πεζούς οπλίτες αλλά και φυτικά και γεωμετρικά μοτίβα, ανθέμια, ρόδακες, σπείρες και πλοχμούς. Από την εξέταση των θραυσμάτων των ανάγλυφων πίθων η ίδρυση του οικισμού ανάγεται το αργότερο τον 7ο αι. π.Χ., με βάση παράλληλα σε αντίστοιχα αγγεία από τη Ζαγορά και την Παλαιόπολη Άνδρου, τους Ζάρακες Καρυστία και τη Φιλάγρα Καρυστίας. Η στιλιστική σύγκριση των μορφών με ανάγλυφα αγγεία από την Νάξο, την Τήνο και την Εύβοια μαρτυρούν ίσως την λειτουργία ενός τοπικού εργαστηρίου ανάγλυφης κεραμικής στην νότια Εύβοια. Από το αψιδωτό κτήριο Α' προήλθαν, επίσης, αρκετά πήλινα σφαιρικά σφονδύλια, ένα (1) σιδερένιο εγχειρίδιο, θραύσματα πίθων με μολύβδινους συνδέσμους, ακόνι, σιδερένιοι οβελίσκοι, πήλινο λυχνάρι του 5ου αι. π.Χ., τρία (3) λίθινα τριπτά εργαλεία και τμήματα τεσσάρων (4) ληνών.

Το αψιδωτό κτήριο Α', ανεγέρθηκε τον 7ο αιώνα π.Χ. ή και προγενέστερα και εγκαταλείφθηκε οριστικά, κατόπιν συνεχούς χρήσης, στα μέσα του 3ου αιώνα π.Χ., με βάση χάλκινο νόμισμα της Καρύστου, το οποίο εντοπίστηκε σε ανώτερα στρώματα. Ο εντοπισμός τεχνητών κοιλωμάτων πέριξ του αψιδωτού κτηρίου, οι παραστάσεις σε ανάγλυφους πίθους και κάποια από τα υπόλοιπα κινητά ευρήματα, συνηγορούν στη χρήση του χώρου και ως λατρευτικού. Η λατρεία του Ποσειδώνα στην ευρύτερη περιοχή, γνωστή ήδη από τον Όμηρο, έχει διαπιστωθεί αρχαιολογικά με τον εντοπισμό ιερού Γεραίστιου Ποσειδώνος στον όρμο της Γεραιστού. Οι παραστάσεις φτερωτών ίππων, δορκάδων και σκηνών μάχης στους ανάγλυφους πίθους που εντοπίστηκαν στο Καψούρι συνδέονται άμεσα με τον Ποσειδώνα, και ίσως εκεί να ξεκίνησε η λατρεία του, πριν μεταφερθεί, μετά την πάταξη της πειρατείας, στην παράλια Γεραιστό.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ / ΕΦΑ Εύβοιας

Θραύσματα πίθων με ανάγλυφη παράσταση σκηνής μάχης (αριστερά) και φτερωτού αλόγου με ιππέα (δεξιά).

ΥΠΠΟΑ / ΕΦΑ Εύβοιας

ΥΠΠΟΑ / ΕΦΑ Εύβοιας

ΑΡΧΑΙΟ ΘΕΑΤΡΟ ΛΑΡΙΣΑΣ

«Το πρώτο εξάμηνο του 2022 θα μπορεί να παραδοθεί το έργο του αρχαίου θεάτρου της Λάρισας και να ξεκινήσει η λειτουργία του».

Αυτό δήλωσε η υπουργός Πολιτισμού, Μυρσίνη Ζορμπά, κατά την επίσκεψή της στο αρχαίο θέατρο της πόλης (17-2-2019). Η Υπουργός ξεναγήθηκε στο μνημείο από τον δήμαρχο Λαρισαίων Απόστολο Καλογιάννη, αλλά και την προϊσταμένη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Σταυρούλα Σδρόλια και σημείωσε ότι οι εργασίες για το αρχαίο θέατρο ξεκινούν τους επόμενους μήνες, καθώς προστέθηκε και η πρόσβαση των ΑμεΑ. Επίσης, τόνισε ότι το αρχαίο θέατρο μετέχει στις διαδρομές των μνημείων της πόλης, με αποτέλεσμα ο επισκέπτης να έχει μια συνολική εικόνα των μνημείων της Λάρισας. Από την πλευρά του, ο δήμαρχος Λαρισαίων Απόστολος Καλογιάννης αναφέρθηκε στις επόμενες κινήσεις από την πλευρά του δήμου που αφορούν το θέατρο. Όπως είπε, είναι σε πολύ καλό δρόμο η πορεία για να ξεκινήσουν οι εργασίες για την κατεδάφιση των κτηρίων μπροστά στο αρχαίο θέατρο, οι παρεμβάσεις για ανάπτυξη και αξιοποίηση του περιβάλλοντα χώρου, αλλά και η χρηματοδότηση συγκεκριμένων πολιτιστικών δομών που υπάρχουν πάνω από το αρχαίο θέατρο της Λάρισας.

Πρόκειται για το μεγαλύτερο θέατρο στη Θεσσαλία, με χωρητικότητα 10.000 ατόμων. Βρίσκεται στη νότια πλευρά του Λόφου της Ακρόπολης (Λόφος Φρουρίου) στην Λάρισα. Το μεγαλειώδες Α' Αρχαίο Θέατρο της Λάρισας είχε προσανατολισμό προς νότο, προς τη λεγόμενη «ελεύθερη» αρχαία αγορά η οποία σύμφωνα με ασφαλείς αρχαιολογικές ενδείξεις τοποθετείται στο κέντρο της σημερινής πόλης δηλαδή στην έκταση των σημερινών πλατειών, Κεντρικής και Ταχυδρομείου. Σε αυτή την αγορά βρισκόταν ο ναός του Κεδρώου

Αρχαίο θέατρο Λάρισας.

ΥΠΠΟΑ / Αρχαίο θέατρο Λάρισας

Απόλλωνος, που θα πρέπει να χτίστηκε στις αρχές του 4ου αιώνα π.Χ. Στο ιερό τέμενος στήνονταν τα ψηφίσματα του Δήμου Λαρισαίων και οι δικαστικές αποφάσεις ενώ οι πολίτες αφιέρωναν αναθήματα προς τιμή του θεού. Στα αναθήματα που ήταν ανιδρυμένα στο ιερό περιλαμβάνεται η στήλη του Θεοτίμου, Θεσσαλού ιππέα που σκοτώθηκε στη μάχη της Τανάγρας του 457 π.χ. και πιθανόν το τιμητικό ψήφισμα για τον Χρυσόγονο από την Έδεσσα ο οποίος είχε προστατεύσει τις Θεσσαλικές πόλεις από τις επιδρομές των Αιτωλών (το γεγονός αναφέρεται από τον αρχαίο συγγραφέα Πολύβιο) το 217 π.Χ. Ο Δήμος του απένειμε τον τίτλο του Λαρισαίου πολίτη και του έδωσε το δικαίωμα να αποκτήσει γη και οικία στη Λάρισα.

Μετά την μάχη των Κυνός Κεφαλών το 197 π.Χ οι άρχοντες της πόλης ακολουθούν φιλορωμαϊκή πολιτική και αποκτούν προνόμια από τους νέους πλέον κυρίαρχους στον ελλαδικό χώρο. Αυτή την εποχή στήθηκε στο ιερό το τιμητικό ψήφισμα προς δυο ακολούθους του βασιλέως Ευμένους Β' της Περγάμου ο οποίος είχε επισκεφθεί τη Λάρισα με τον αδελφό του Άτταλο (Τίτος Λίβιος, 42,58κ.εξ.) το 171π.Χ. Οι τιμώμενοι ακόλουθοι συμμετείχαν στις διαπραγματεύσεις για την συμμαχία των Λαρισαίων με τους Περγαμηνούς και τους Ρωμαίους εναντίον των Μακεδόνων.

Βορειοανατολικά της πλατείας Ταχυδρομείου θα πρέπει να υπήρχε ο ναός του Διός Ελευθερίου ο οποίος χτίστηκε πιθανότατα τον 2ο αιώνα π.Χ. Ο ναός αυτό ήταν ο χώρος όπου φυλάσσονταν τα επίσημα έγγραφα του Κοινού των Θεσσαλών, όπως μαρτυρείται από επιγραφές. Προς τιμή του και σε ανάμνηση της απελευθέρωσης της Θεσσαλίας από τους Μακεδόνες καθιερώθηκαν το 196 π.Χ. τα Ελευθέρια, γιορτή που τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια στην πρωτεύουσα του Κοινού των Θεσσαλών, τη Λάρισα, με την παρουσία αντιπροσωπειών από όλες τις θεσσαλικές πόλεις. Η κατασκευή του Αρχαίου Θεάτρου συνδέεται άμεσα με τη λατρεία του θεού Διονύσου και την τέλεση θεατρικών παραστάσεων. Ήταν ακόμη κέντρο και της κοινωνικής ζωής των αρχαίων Λαρισαίων. Αυτό αποδεικνύεται από ένα πλήθος ευρημάτων, κυρίως επιγραφών και γλυπτών που μας έχει απλόχερα αποδώσει με την ανασκαφή του. Τον 1ο αι. π.Χ. μετατράπηκε από τους Ρωμαίους σε αρένα για την τέλεση αποκλειστικά και μόνο επίσημων εορταστικών εκδηλώσεων μονομαχικών αγώνων, θηριομαχιών, παραστάσεων μίμων, σαλτιμπάγκων, μάγων και άλλων πολλών. Επειδή το αρχαίο θέατρο μετατράπηκε σε αρένα, οι αρχαίοι Λαρισαίοι την ίδια περίοδο κατασκεύασαν το λιτό Β' αρχαίο θέατρο για τη συνέχιση των θεατρικών παραστάσεων και την πραγματοποίηση άλλων ομαδικών εκδηλώσεων. Οι αρχαίες επιγραφές συνηγορούν για το γεγονός αυτό καθώς ομιλούν με σαφήνεια ότι κατά την περίοδο της ρωμαϊκρατίας στη

ΥΠΠΟΑ / Αρχαίο Θέατρο Λάρισσας

ΥΠΠΟΑ / Αρχαίο Θέατρο Λάρισσας

Αρχαίο θέατρο Λάρισσας. Απόψεις του κοίλου.

μεγάλη πανθεσσαλική εορτή της Λάρισσας, τα «Ελευθέρια», τελούνταν παράλληλα με τους ιππικού αγώνες στον ιππόδρομο και αγώνες ποίησης, χορού και μουσικής.

Το Α' Αρχαίο Θέατρο της Λάρισσας στο οποίο χωρούσαν πάνω από 10.000 θεατές οικοδομήθηκε το α΄ ήμισυ του 3ου αι. π.Χ. στα χρόνια του βασιλιά της Μακεδονίας Αντίγονου Γονατά. Λειτουργήσε δε, έξι αιώνες περίπου, μέχρι το τέλος του 3ου αι. μ.Χ. ή τις αρχές του 4ου αι. μ.Χ. οπότε η λειτουργία του διακόπηκε απότομα. Μετά από ισχυρό σεισμό που έλαβε χώρα στη Λάρισα τον 7ο αι. μ.Χ. κατέρρευσε ένα μεγάλο μέρος του επιθεάτρου και ο δεύτερος όροφος της σκηνής, μέσα στο εσωτερικό της ορχήστρας. Κοίλο του αρχαίου θεάτρου της Λάρισσας αποτελούσε η ίδια η πλαγιά του λόφου «Φρούριο» η οποία είχε διαμορφωθεί σε αναβαθμούς για την τοποθέτηση των εδωλίων. Στο μέσο περίπου του κοίλου είχε δημιουργηθεί περιμετρικά ένας διάδρομος πλάτους δύο μέτρων, το διάζωμα, που

ΥΠΠΟΑ / Αρχαίο Θέατρο Λάρισσας

χρησίμευε για την άνετη διακίνηση των θεατών. Είναι στρωμένος με μεγάλες πλάκες λευκού μαρμάρου, οι οποίες πατούν πάνω σε ογκώδεις πωρόλιθους. Χώριζε το μνημείο σε επιθέατρο και κυρίως θέατρο.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ / Αρχαίο Θέατρο Λάρισσας

Αρχαίο θέατρο Λάρισσας. Η σκηνή.

ΥΠΠΟΑ / Αρχαίο Θέατρο Λάρισσας

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΡΙΩΝ ΚΕΙΜΗΛΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Στις 21 Μαρτίου 2019 παραδόθηκαν από την Βρετανική Βιβλιοθήκη (British Library) στην Πρεσβεία της Ελλάδος στο Λονδίνο, τρία κειμήλια, τα οποία επιβεβαιώθηκε ότι είχαν απομακρυνθεί παράνομα από την Ι.Μ. Παναγίας της Χρυσοποδαρίτισσας στην Αχαΐα τον Απρίλιο του 1979. Πρόκειται για δύο Πατριαρχικά σιγίλια του 18ου αι., τα οποία είχαν εκδοθεί από τους Οικουμενικούς Πατριάρχες, Προκόπιο Α΄ (1786) και Γρηγόριο Ε΄ (1798) και ανακηρύσσουν την πατριαρχική αξία της εν λόγω Μονής, καθώς και ένα τουρκικό φερμάνι του 18ου αι., το οποίο ανήκε στην ίδια συλλογή. Το 2016 η αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων Αχαΐας ενημέρωσε τη Διεύθυνση Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών της

Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για τον εντοπισμό των κειμηλίων στην British Library. Άμεσα και συστηματικά η Διεύθυνση Τεκμηρίωσης και Προστασίας Πολιτιστικών Αγαθών, συγκέντρωσε όλα τα απαραίτητα στοιχεία που με ασφάλεια τεκμηρίωσαν την παράνομη διακίνηση των κειμηλίων και απέστειλε στην British Library αίτημα επιστροφής τους. Οι αρμόδιοι παράγοντες της British Library, ανταποκρίθηκαν άμεσα και συνεργάστηκαν άριστα με τις αρμόδιες Ελληνικές Αρχές, ώστε να επιστρέψουν με ασφάλεια τα κειμήλια στην Ελλάδα, δείχνοντας έμπρακτα το ενδιαφέρον τους για την προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Πηγή: ΥΠΠΟΑ

ΥΠΠΟΑ

Το ένα από τα δύο Πατριαρχικά σιγίλια του 18ου αι., που επεστράφησαν στην Ελλάδα.

Το τουρκικό φερμάνι του 18ου αι.

ΥΠΠΟΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ

ΤΟ ΠΡΙΝΣΤΟΝ ΑΡΝΕΙΤΑΙ ΟΤΙ ΕΧΕΙ ΚΛΕΜΜΕΝΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΝΗ ΕΙΚΟΣΙΦΟΙΝΙΣΣΗΣ

Στις 13 Δεκεμβρίου της περασμένης χρονιάς ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος κατέθεσε μήνυση εναντίον του Πρίνστον ζητώντας να επιστραφούν αρχαία βυζαντινά χειρόγραφα που βρίσκονται παρανόμως στη συλλογή της κεντρικής βιβλιοθήκης του πανεπιστημίου. Πρόκειται για συνέχεια της υπόθεσης με τα ιερά κειμήλια ελληνικών μοναστηριών που εκλάπησαν από τα βουλγαρικά στρατεύματα κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου –το 2016 επεστράφη στη Δράμα ο Κώδικας 1424 που βρισκόταν στην κατοχή της Λουθηριανής Θεολογικής Σχολής του Σικάγο. Τα κειμήλια που διεκδικεί το Πατριαρχείο είναι το «Υπόμνημα στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο» του Αγίου Ιωάννη Χρυσοστόμου (955 μ.Χ.), η «Ουράνιος Κλίμακα» του Αγίου Ιωάννη της Κλίμακος γραμμένο στην Κωνσταντινούπολη από τον γραφέα Ιωσήφ (1081 μ.Χ.), και κάποιες σελίδες που χρονολογούνται στον 9ο αιώνα και ίσως να είναι μέρος του «Υπομνήματος στο Κατά Ματθαίον Ευαγγέλιο». Στην αγωγή αναφέρεται ότι εκλάπησαν το 1917 από ελληνικό μοναστήρι της Παναγίας της Εικοσιφοινίσσης στο Παγγαίο, όπως και ο Κώδικας 1424. Τον ισχυρισμό αυτόν όχι μόνο τον απορρίπτει το Πρίνστον, αλλά ζητά και να του επιστραφούν τα δικαστικά έξοδα. Δημοσίευμα της πανεπιστημιακής εφημερίδας

The Daily Princetonian επικαλούμενο τα νομικά έγγραφα που κατατέθηκαν στις 22 Φεβρουαρίου τονίζει ότι υπάρχουν αποδείξεις ότι τα δύο βυζαντινά χειρόγραφα έγιναν δωρεά στον Άγιο Ανδρέα των Ρώσων το 1877, πολύ πριν από τον Α΄ Παγκόσμιο, και στη συνέχεια πωλήθηκαν από τη μονή. Επιπλέον, το πανεπιστημιακό ίδρυμα αναφέρει ότι το Οικουμενικό Πατριαρχείο «στερείται γνώσης και των απαραίτητων πληροφοριών», σημειώνει ότι δεν υπάρχουν αποδείξεις ότι βουλγαρικά στρατεύματα λεηλάτησαν τη μονή, ούτε ότι τα επίδικα χειρόγραφα περιλαμβάνονται στα κλεμμένα κειμήλια. Ακόμα, ζητά να οριστεί επισήμως ως νόμιμος ιδιοκτήτης.

Στην υπόθεση το Φανάρι εκπροσωπείται από τον ομογενή Γιώργο Τσουγκαράκη, οποίος σε παλαιότερη συνέντευξή του στην εφημερίδα New York Times είχε τονίσει η διεκδίκηση των κειμηλίων γίνεται με βάση έναν κατάλογο που συντάχθηκε το 2010 από το Πρίνστον και αφορά τα ελληνικά χειρόγραφα από τον 6ο έως τον 19ο αιώνα. «Εμείς πιστεύουμε ότι αυτό είναι η ισχυρότερη απόδειξη που μπορούμε να έχουμε», ανέφερε ο δικηγόρος μιας και σε εκείνη την έκδοση για κάποια από τα χειρόγραφα υπάρχει η σημείωση ότι «αφαιρέθηκαν από το μοναστήρι το 1917 από τις βουλγαρικές Αρχές».

Χειρόγραφα που διεκδικεί το Οικουμενικό Πατριαρχείο από το αμερικανικό Πανεπιστήμιο Πρίνστον.

Princeton University Press

ΜΟΝΗ ΑΓΙΑΣ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΣΙΝΑ
ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΛΑΙΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

Στην Ιερά Μονή της Αγίας Αικατερίνης του Σινά, στους πρόποδες του όρους Σινά της Αιγύπτου, η σιγή στη βιβλιοθήκη διακόπτεται μόνο από τον χαμηλό ήχο ενός ηλεκτρικού μурμουρίσματος, καθώς ένα πρώιμο χειρόγραφο βυθίζεται σε πράσινο φως. Μια ομάδα από την Ελλάδα φωτογραφίζει χιλιάδες ευαίσθητα χειρόγραφα, ανάμεσά τους ορισμένα από τα πιο πρώιμα αντίγραφα των ευαγγελίων, χρησιμοποιώντας μια πολύπλοκη διαδικασία που περιλαμβάνει τη λήψη εικόνων σε κόκκινο, πράσινο και κυανό φως και τη συγχώνευσή τους με λογισμικό ηλεκτρονικού υπολογιστή προκειμένου να δημιουργηθεί μια μοναδική υψηλής ποιότητας έγχρωμη εικόνα. Αν και η μονή έχει επιβιώσει πολλών πολέμων στη μακραίωνη ιστορία της, βρίσκεται σε μια περιοχή όπου ισλαμιστές μαχητές έχουν καταστρέψει αναρίθμητα τεχνουργήματα και έγγραφα στη Συρία και στο Ιράκ. Οι χριστιανικές εκκλησίες της Αιγύπτου έχουν τεθεί, επίσης, στο στόχαστρο από τους ισλαμιστές στο τραχύ και αραιοκατοικημένο βόρειο Σινά.

«Η Ιερά Μονή του όρους Σινά -που είναι τμήμα της ανατολικής ορθόδοξης Εκκλησίας- βρίσκεται στο ασφαλέστερο νότιο μισό της χερσονήσου του Σινά. Αλλά

το 2017, το Ισλαμικό Κράτος ανέλαβε την ευθύνη για επίθεση σε κοντινό στη μονή σημείο ελέγχου της αιγυπτιακής αστυνομίας, κατά την οποία ένας αστυνομικός σκοτώθηκε. «Η αναταραχή που επικρατεί στους καιρούς μας απαιτεί μια γρήγορη ολοκλήρωση αυτού του προγράμματος», λέει ο καθηγούμενος της μονής και

Mohamed Abd El Ghany / Reuters

Ο βιβλιοθηκονόμος Πατέρας Ιουστίνος φυλλομετράει αρχαίο χειρόγραφο της βιβλιοθήκης της Ι.Μ. Αγίας Αικατερίνης.

Ο βιβλιοθηκονόμος Πατέρας Ιουστίνος του Σινά, στη βιβλιοθήκη της Ι.Μ. Αγίας Αικατερίνης.

Mohamed Abd El Ghany / Reuters

Mohamed Abd El Ghany / Reuters

Ο «Συριακός Κώδικας», ένα αρχαίο αντίγραφο των Ευαγγελίων στα συριακά, που φυλάσσεται στην Ι.Μ. Αγίας Αικατερίνης Σινά.

αρχιεπίσκοπος Σινά Δαμιανός στο Reuters μέσω μηνύματος ηλεκτρονικού ταχυδρομείου.

Ο σκοπός είναι να δημιουργηθεί το πρώτο ψηφιακό αρχείο όλων των 4.500 χειρογράφων της βιβλιοθήκης, ξεκινώντας από περίπου 1.100 στη συριακή και αραβική γλώσσα, τα οποία είναι ιδιαίτερα σπάνια. Η εργασία αυτή μπορεί να πάρει περισσότερα από δέκα χρόνια, χρησιμοποιώντας ψηφιακές κάμερες και σειρές ηλεκτρονικών υπολογιστών μαζί με πολύπλοκες βάσεις στήριξης που έχουν σχεδιαστεί για να υποστηρίξουν πιο ευαίσθητα χειρόγραφα. Το πρόγραμμα ξεκίνησε πέρυσι και έχει ανατεθεί στον μη κερδοσκοπικό οργανισμό Early Manuscript Electronic Library (EMEL), σε συνεργασία με τη μονή και τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας στο Λος Άντζελες. Η Βιβλιοθήκη του UCLA ανέφερε ότι θα ξεκινήσει τη διαδικτυακή δημοσίευση των χειρογράφων, σε πλήρες χρώμα, από το φθινόπωρο του 2019.

«Αυτή η βιβλιοθήκη είναι ένα αρχείο της ιστορίας του χριστιανισμού και των γειτόνων του στον μεσογειακό κόσμο και ως εκ τούτου ενδιαφέρει τις κοινότητες σε όλο τον κόσμο που βρίσκουν εκεί την ιστορία τους», δήλωσε ο Μάικλ Φελπς, Διευθυντής της Ηλεκτρονικής Βιβλιοθήκης Πρώιμων Χειρογράφων, στο Reuters. Η μο-

Mohamed Abd El Ghany / Reuters

Χρυσά γράμματα εμφανίζονται σε αρχαίο χειρόγραφο από τη βιβλιοθήκη της Ι.Μ. Αγίας Αικατερίνης Σινά.

νή βρίσκεται στους πρόποδες του όρους Σινά, όπου σύμφωνα με την παράδοση ο Μωυσής έλαβε τις Δέκα Εντολές. Η UNESCO έχει κατατάξει την περιοχή στους τόπους Παγκόσμιας Κληρονομιάς, επικαλούμενη το ιερό καθεστώς της στον χριστιανισμό. Λέει πως η Αγία Αικατερίνη ιδρύθηκε τον 6ο αιώνα, και είναι η παλαιότερη χριστιανική μονή που χρησιμοποιείται ακόμη για την

αρχική της λειτουργία. Το πιο διάσημο χειρόγραφο στη βιβλιοθήκη είναι ο «Σιναϊτικός Κώδικας» -ένα ελληνικό χειρόγραφο της Βίβλου που περιλαμβάνει την παλαιότερη πλήρη Καινή Διαθήκη η οποία έχει επιβιώσει. Οι σελίδες του χειρογράφου έχουν μοιραστεί σε πολλά ιδρύματα. Ένα άλλο χειρόγραφο είναι ο Συριακός Κώδικας, ένα αρχαίο αντίγραφο των ευαγγελίων στα συριακά. Άλλα χειρόγραφα καλύπτουν την επιστήμη, την ιατρική και τους Έλληνες κλασικούς.

Η ψηφιοποίηση μόνο του πρώτου σταδίου, των συριακών και αραβικών χειρογράφων, θα πάρει περίπου τρία χρόνια και υπολογίζεται ότι θα κοστίσει 2,75 εκατομμύρια δολάρια, είπε ο Φελπς. «Διά μέσου των αιώνων, οι μοναχοί ζούσαν εδώ με προσευχή, με αφοσίωση σε πνευματικούς σκοπούς, μάρτυρες της αποκάλυψης του Θεού στην ανθρωπότητα... ειδικά με αυτή την έννοια, η Ιερά Μονή του Σινά είναι μια κιβωτός, μια πνευματική κιβωτός μέσα στην ερημιά», δήλωσε ο Σιναΐτης Ιουστίνος, ο βιβλιοθηκονόμος της μονής. Το πρόγραμμα θα παράσχει

μια πιο πλήρη καταγραφή από τη μερική φωτογράφιση με μικροφίλμ που πραγματοποίησε πριν από δεκαετίες η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου των ΗΠΑ καθώς και η Εθνική Βιβλιοθήκη του Ισραήλ. Οι δύο θεσμοί καθιστούν τα αρχεία τους διαθέσιμα στη νέα προσπάθεια ψηφιοποίησης, ανέφεραν οι οργανωτές του προγράμματος.

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ-Reuters

Ι.Μ. Αγίας Αικατερίνης Σινά

Φωτογράφιση και ψηφιοποίηση χειρογράφου.

Ι.Μ. Αγίας Αικατερίνης Σινά

ΚΕΪΜΠΡΙΤΖ ΚΑΙ ΧΑΪΔΕΛΒΕΡΓΗ

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΕΡΓΟΥ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

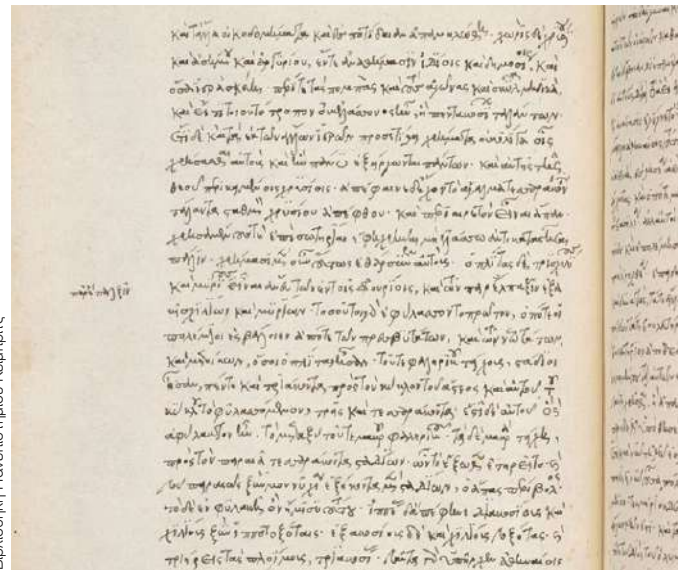
Εκατοντάδες μεσαιωνικά και πρώιμα ελληνικά χειρόγραφα -συμπεριλαμβανομένων κλασικών κειμένων και μερικών από τις σημαντικότερες πραγματείες για τη θρησκεία, τα μαθηματικά, την ιστορία, το δράμα και τη φιλοσοφία- πρόκειται να ψηφιοποιηθούν και να τεθούν στη διάθεση όλων όσων έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Μια σημαντική συνεργασία ανακοινώθηκε στις 28 Μαρτίου 2019: η Πανεπιστημιακή Βιβλιοθήκη του Κέιμπριτζ, 12 κολέγια του Κέιμπριτζ, το Μουσείο Fitzwilliam, η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης και η Βιβλιοθήκη του Βατικανού, θα συνεργαστούν στο πλαίσιο ενός διετούς προγράμματος, κόστους 1,6 εκατομμυρίων λιρών, που χρηματοδοτείται από το Ίδρυμα Polonsky, με στόχο να ψηφιοποιηθούν πάνω από 800 ελληνικά μεσαιωνικά χειρόγραφα.

Το πρόγραμμα, που υλοποιείται από τα δύο αρχαιότερα πανεπιστήμια της Ευρώπης, τόσο γνωστά για τις μεσαιωνικές συλλογές τους, θα δει την ψηφιοποίηση κάθε μεσαιωνικού ελληνικού χειρογράφου που φυλάσσεται στο Κέιμπριτζ και όλων εκείνων που ανήκουν στη συλλογή Bibliotheca Palatina, τα οποία είναι μοιρασμένα

Χειρόγραφο της Καινής Διαθήκης που δείχνει τον Χριστό να περιβάλλεται από τα σύμβολα των τεσσάρων ευαγγελιστών.

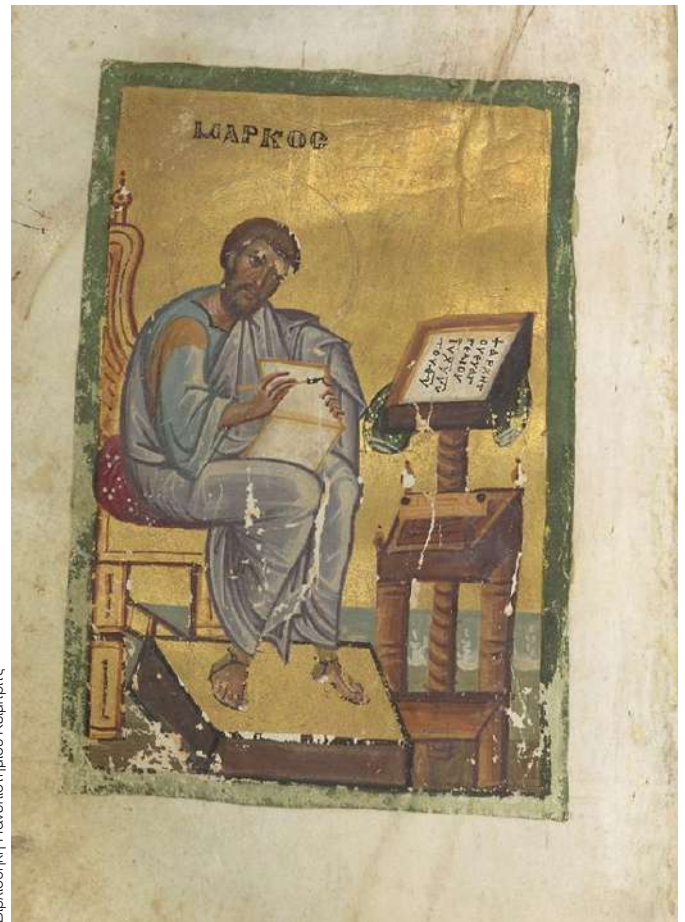
Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κέιμπριτζ

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κέιμπριτζ

Ένα αντίγραφο του 15ου αιώνα της Ιστορίας του Πελοποννησιακού Πολέμου του Θουκυδίδη, γραμμένο στην Κωνσταντινούπολη από τον ανθρωπιστή αντιγραφέα Δημήτριο Άγγελο.

Ολοσέλιδη εικόνα του Αγίου Μάρκου από ένα χειρόγραφο της ελληνικής Καινής Διαθήκης.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κέιμπριτζ

ανάμεσα στη Βιβλιοθήκη της Χαϊδελβέργης και του Βατικανού. Το έργο θα προσφέρει μια μοναδική εικόνα για το χρονολογικό εύρος των ελληνικών χειρογράφων, από την πρώιμη χριστιανική εποχή μέχρι τους πρώιμους νεώτερους χρόνους.

«Οι συλλογές του Κέιμπριτζ και της Χαϊδελβέργης μαρτυρούν τη διαχρονική κληρονομιά του ελληνικού πολιτισμού -κλασική και βυζαντινή- και τη διαχρονική σημασία της ελληνικής ακαδημαϊκής γνώσης». «Τα έργα του Όμηρου και του Πλάτωνα αντιγράφηκαν και αναδημιουργήθηκαν καθ' όλη τη μεσαιωνική περίοδο και τα πρώιμα βιβλικά και λειτουργικά χειρόγραφα είναι εξαιρετικώς σημαντικά για την κατανόηση της χριστιανικής μας κουλτούρας βασισμένης σε αυτά τα γραπτά κείμενα». «Αυτά τα πολυγλωσσικά, πολυπολιτισμικά και πολυποίκιλα έργα που διασχίζουν τα σύνορα, τους κλάδους και τους αιώνες μαρτυρούν έναν βαθύ επιστημονικό δεσμό με τα ελληνικά κείμενα και τον ελληνικό πολιτισμό, κάτι που και τα δύο πανεπιστήμια δεσμεύονται να υποστηρίξουν», σημειώνει η Δρ Suzanne Paul, Φύλακας Σπάνιων Βιβλίων και Πρώιμων Χειρογράφων, Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ.

Μόλις ψηφιοποιηθούν, τα χειρόγραφα του Κέιμπριτζ θα ενταχθούν στα ήδη ψηφιοποιημένα έργα του Charles Darwin, του Isaac Newton, του Stephen Hawking και του Alfred Lord Tennyson στην ψηφιακή βιβλιοθήκη του Cambridge. Από την έναρξή του προγράμματος το 2010 -με την ψηφιοποίηση της Principia Mathematica του Νεύτωνα- καταμετρήθηκαν περισσότερες από 17 εκατομμύρια επισκέψεις στους θησαυρούς της Ψηφιακής Βιβλιοθήκης του Κέιμπριτζ. Ο Δρ Veit Probst, Διευθυντής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου της Χαϊδελβέργης, δήλωσε: «Αναμένονται πολλές ανακαλύψεις. Εξακολουθούμε να μην έχουμε λεπτομερείς γνώσεις σχετικά με την παραγωγή και την προέλευση αυτών των βιβλίων, τις ταυτότητες και τις δραστηριότητες των αντιγράφων, των καλλιτεχνών και των ιδιοκτητών τους - και δεν έχουν ακόμη αποκαλύψει τον τρόπο με τον οποίο μελετήθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν, τόσο κατά τη μεσαιωνική περίοδο όσο και κατά τη διάρκεια των αιώνων». «Η σημασία των σχολιασμών και των σχολίων περιθωρίου στα αρχικά χειρόγραφα δεν έχει ακόμη εξεταστεί χωριστά. Από τέτοια θέματα, θα υφανθεί ένα πλούσιο μωσαϊκό της ελληνικής επιστημονικής γνώσης».

Με περισσότερους από 38.000 ψηφιοποιημένους τόμους μέχρι σήμερα, έχουν επισκεφθεί την Ψηφιακή Βιβλιοθήκη της Χαϊδελβέργης ακαδημαϊκοί και μέλη του κοινού από 169 χώρες, υπογραμμίζοντας την παγκόσμια τάση για ψηφιακή πρόσβαση σε συλλογές, κάτι που θα ήταν αδύνατο για τους περισσότερους ερευνητές που δεν έχουν τη δυνατότητα άμεσης πρόσβασης. Η σημερινή κατάσταση αυτών των συλλογών παρουσιάζει σημαντικές προκλήσεις για τους μελετητές, τόσο όσον αφορά την καταλογογράφηση όσο και τη συντήρηση, με τις μεσαιωνικές βιβλιοδεσίες πολλών χειρογράφων σε εύθραυστη κατάσταση. Οι τρέχοντες κατάλογοι για αυτά

Ένα χειρόγραφο της Καινής Διαθήκης που χρονολογείται στο 1297.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κέιμπριτζ

τα χειρόγραφα χρονολογούνται από τον 19ο αιώνα. Πολλοί από αυτούς τους καταλόγους για τα χειρόγραφα του Κέιμπριτζ γράφτηκαν από τον μελετητή M.R. James, του King's College.

Από τα χειρόγραφα του Κέιμπριτζ, περίπου 210 φυλάσσονται στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου, 140 στο Trinity College και άλλα 60 σε 11 άλλα κολέγια και στο Μουσείο Fitzwilliam. Από τα ελληνικά χειρόγραφα Βιβλιοθήκη της Παλατινής, 29 είναι στη Χαϊδελβέργη και 403 βρίσκονται στη Βιβλιοθήκη του Βατικανού, που έχουν μεταφερθεί εκεί από τη Γερμανία ως λάφυρα πολέμου το 1623. «Το άνοιγμα μερικών εκ των σπουδαιότερων ελληνικών μεσαιωνικών χειρογράφων όχι μόνο προς τους μελετητές αλλά και προς το ευρύτερο, κατά το δυνατόν, κοινό είναι ένα ακόμα βασικό ορόσημο του στόχου μας να μοιραστούμε τις συλλογές του Κέιμπριτζ με τον κόσμο. Θα ήθελα να φτάσουμε στο στάδιο όπου θα έχουν ψηφιοποιηθεί ολόκληρες οι μεσαιωνικές συλλογές του Πανεπιστημίου. Το έργο αυτό αποτελεί απόδειξη για το τι μπορεί να επιτευχθεί όταν οι βιβλιοθήκες, τα κολέγια και τα μουσεία του Κέιμπριτζ εργάζονται από κοινού -ενώ παράλληλα οικοδομούν συνεχώς στενότερες σχέσεις με μια διακεκριμένη ευρωπαϊκή ερευνητική βιβλιοθήκη όπως τη δική μας», σημειώνει η Δρ Τζέσικα Γκάρντνερ, Βιβλιοθηκονόμος του Πανεπιστημίου του Κέιμπριτζ. Πηγή: Cambridge / Heidelberg

ΠΟΣΕΙΔΩΝΙΑ ΚΑΤΩ ΙΤΑΛΙΑΣ

ΑΝΑΣΚΑΠΤΟΝΤΑΣ ΤΗΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΖΩΗ ΜΙΑΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΠΟΙΚΙΑΣ

Η Ποσειδωνία ήταν αρχαία ελληνική αποικία της Κάτω Ιταλίας στην περιοχή της Καμπανίας, 85 χιλιόμετρα νοτιοανατολικά της Νεάπολης (Νάπολης). Το λατινικό όνομα της πόλης είναι Paestum. Είναι γνωστή για τους τρεις εξαιρετικά διατηρημένους ελληνικούς ναούς, που έχουν προκαλέσει το ενδιαφέρον αρχιτεκτόνων, καλλιτεχνών, μελετητών και περιηγητών. Ωστόσο, οι ναοί κάποτε βρισκόταν μέσα σε μια ακμάζουσα πόλη. Σήμερα, αρχαιολόγοι του Αρχαιολογικού Πάρκου της Ποσειδωνίας (Parco Archeologico di Paestum) ανασκάπτουν μια περιοχή κοντά στον ναό του Ποσειδώνα.

Ωστόσο, η αντίθεση μεταξύ του υπέροχου δωρικού ναού και της περιοχής ανασκαφής δύσκολα θα μπορούσε να είναι πιο έντονη: οι αρχαιολόγοι σκάβουν σε ένα φρέαρ που χρονολογείται από τον 5ο αιώνα π.Χ. Το φρέαρ αργότερα χρησιμοποιήθηκε ως αποθήκη, μέχρι που εγκαταλείφθηκε οριστικά τον 3ο αι. π.Χ. «Τα απορρίμματα που εναποτίθεντο στο φρέαρ είναι ένα χρυσωρυχείο για εμάς αρχαιολόγους» - εξηγεί ο διευθυντής της ανασκα-

φής Gabriel Zuchtriegel- μας δίνουν μια εικόνα της καθημερινής ζωής στη σκιά των μεγάλων δωρικών ναών της Ποσειδωνίας. Μέχρι στιγμής, το πηγάδι, που ανήκε σε ελληνικό σπίτι του 5ου αι. π.Χ., έφερε κεραμικά ευρήματα, οστά ζώων και απανθρακωμένο ξύλο- υλικά τα οποία μπορεί να απο-δειχθούν σημαντικά για την ανασύνθεση των καθη-μερινών συνηθειών και της διατροφής στην αρχαία Πο-σειδωνία.

Το Αρχαιολογικό Πάρκο έχει επίσης ανοίξει πρό-σφατα τις αποθήκες για τους επισκέπτες. Οι βοηθοί μουσείων συνοδεύουν τους επισκέπτες στις αποθήκες όπου μπορούν να ρίξουν μια ματιά «πίσω από τα παρασκήνια». Με βάση τις τοιχογραφίες, τα κεραμικά ευρήματα, τα οστά και τις σημειώσεις πεδίου από τις ανασκαφές, η περιήγηση δίνει μια εικόνα για το τι ακριβώς συντελείται από την ανακάλυψη ενός αντικειμένου έως την τοποθέτησή του σε μια προθήκη στις αίθουσες του μουσείου.

Πηγή: Parco Archeologico di Paestum

Parco Archeologico di Paestum

Αναπαράσταση της αρχαίας Ποσειδωνίας

Parco Archeologico di Paestum

La Repubblica

Μπάρι. Ελληνικός τάφος.

ΜΠΑΡΙ ΙΤΑΛΙΑΣ

ΑΝΑΚΑΛΥΨΗ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΕΚΡΟΠΟΛΗΣ

Οι εργασίες για τη δημιουργία ενός δημόσιου πάρκου στην προαστιακή συνοικία του Μπάρι, πρωτεύουσας της Απουλίας στη Νότια Ιταλία, έφεραν στο φως αρχαία ελληνική νεκρόπολη του 4ου αιώνα π.Χ. Η ανακοίνωση έχει ως εξής: «Κατά τη διάρκεια των εργασιών για την υλοποίηση δημόσιου κήπου, στο Ceglie del Campo, στον ΒΑ τομέα της αρχαίας ελληνικής πόλης Καιλίας (σημ. Ceglie Messarica), κοντά στον Lama Fitta και σχεδόν κοντά στα ελληνοιστικά τείχη», εξηγεί ο επιθεωρητής Luigi La Rocca, «διενεργήθηκαν δοκιμαστικές ανασκαφές για να επαληθευτεί εάν υπάρχουν σημαντικά αρχαιολογικά στρώματα. Στη συνέχεια εντοπίστηκε, σε μια ασβεστολιθική πλαγιά, μια νεκρόπολη, με πολυάριθμους τάφους, που χρονολογούνται στο διάστημα μεταξύ του 5ου και 3ου αιώνα π.Χ.».

«Η ανακάλυψη αυτού του πυρήνα των ταφών στο Ceglie del Campo δεν ήταν απροσδόκητη στην περιοχή αυτή» [...] όμως «δυστυχώς, στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι περισσότερες ταφές ήταν ήδη άδειες, καθώς λεηλατήθηκαν στο παρελθόν από παράνομες ανασκαφές». Ωστόσο «ένας από τους τάφους, με θάλαμο μνημειωδών διαστάσεων, βρέθηκε ασύλητος και εμπλουτίζει με εξαιρετικό τρόπο τη γνώση μας για την κοινότητα των Φωκαέων, που ιδρύθηκε εδώ στην ελληνοιστική περίοδο· πρόκειται για ασύλητη ταφή γυναικός, σε ημισυνεταλμένη στάση, που χρονολογείται στα τέλη του 4ου αι.

Μπάρι. Κτερίσματα κατά χώρα στο εσωτερικό τάφου.

La Repubblica

π.Χ., κτερισμένη με αγγεία και ειδώλια τερακότας εξαιρετικής ποιότητας. Ανάμεσα στα κτερίσματα ξεχωρίζει μια λήκυθος με ανάγλυφα διακοσμητικά στοιχεία και με παράσταση του Νεοπτόλεμου και της Κασσάνδρας στην Τροία, καθώς και πήλινων ειδωλίων από τερακότα με μορφή μιας σφίγγας και της Αφροδίτης. Τα ευρήματα μεταφέρθηκαν για αποκατάσταση στο εργαστήριο συντήρησης στο Palazzo Simi, στο Μπάρι. Φυσικά, είναι απολύτως απαραίτητο να συνεχιστούν οι έρευνες σε αυτόν τον σημαντικό τομέα της νεκρόπολης Ceglie del Campo, τόσο για τους σκοπούς της έρευνας όσο και ειδικά για να εξασφαλιστεί η προστασία των αρχαιολογικών καταλοίπων που εξακολουθούν να είναι θαμμένα».

Πηγή: La Repubblica

Ευρήματα από την ελληνική νεκρόπολη στο Μπάρι.

La Repubblica

ΚΥΠΡΟΣ

ΑΝΑΣΚΑΦΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΠΑΦΟΥ

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, ανακοίνωσε την ολοκλήρωση της ανασκαφικής περιόδου του 2018 του Τμήματος Κλασικής Αρχαιολογίας του Ινστιτούτου Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Jagiellonian Κρακοβίας. Οι έρευνες γίνονται στο πλαίσιο του προγράμματος *Pafos Agora Project*. Στόχος του προγράμματος είναι η έρευνα της Αγοράς της Νέας Πάφου, πρωτεύουσας της Κύπρου κατά την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή περίοδο. Οι έρευνες διεξάγονται υπό τη διεύθυνση της Καθηγήτριας Ewdoksia Paruci-Wladyka.

Το πρώτο στάδιο των ερευνών, διεξήχθη μεταξύ Απριλίου και Μαΐου 2018 και αφορούσε στη μελέτη υλικού από ομάδα μελετητών, φωτογράφο και σχεδιαστή. Το δεύτερο στάδιο αφορούσε σε ανασκαφή, η οποία έλαβε χώρα από τις 8 Αυγούστου μέχρι τις 23 Σεπτεμβρίου 2018, σε διάφορα σημεία της αρχαίας Αγοράς (ανασκαφική τομή II και τέσσερις δοκιμαστικές τομές (ΔΤ) ΔΤ III και ΔΤ.IV – η οποία είχε ξεκινήσει το 2017 – και ΔΤ.V και VI). Η ΔΤ.V διανοίχθηκε στα νότια της Αγο-

ράς ούτως ώστε να επαληθευτούν τα αποτελέσματα των γεωμαγνητικών ερευνών του 2017. Οι έρευνες αυτές είχαν προτείνει ότι η Νότια Στοά της Αγοράς θα ήταν ένα σύνθετο κτήριο με τουλάχιστον δύο ή τρεις σειρές από δωμάτια. Η Δ.Τ.V. διανοίχθηκε στο σημείο όπου τέμνονται δύο υποθετικές γραμμές του κτηρίου. Στην Τομή II διευρύνθηκε προς τα ανατολικά η περιοχή που είχε ανασκαφεί κατά το 2017, κοντά στην ανατολική είσοδο προς την Αγορά, ούτως ώστε να ελεγχθούν οι υποθέσεις που αφορούν την διπλή σειρά στην Ανατολική Στοά. Στη διευρυμένη περιοχή αποκαλύφθηκε η θεμελίωση του ανατολικού τοίχου της στοάς και έτσι επαληθεύτηκε η προαναφερθείσα θεωρία. Οι έρευνες στην Τομή II περιέλαβαν και το βόρειο τμήμα της Ανατολικής Στοάς όπου αποκαλύφθηκε ένα δωμάτιο (R22) με ένα ανοικτό αυλάκι στο εσωτερικό του (η ακριβής του χρήση ακόμη να επιβεβαιωθεί). Το αυλάκι χρονολογείται ίσως στην εποχή του Αυτοκράτορα Αυγούστου. Προχωρώντας προς βορρά, ανασκάφηκε πηγάδι (S. 233) της Ρωμαϊκής περιόδου, πλησίον του R22.

Νέα Πάφος Κύπρου. Αγορά.

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Νέα Πάφος Κύπρου. Αγορά (αεροφωτογραφία).

Νέα Πάφος Κύπρου. Αγορά.

Διερευνήθηκε ακόμη ένα πηγάδι (S. 144) το οποίο είχε ανακαλυφθεί το 2012 στο R8 της Ανατολικής Στοάς. Το δεύτερο αυτό πηγάδι περιείχε ανθρώπινα οστά όπως και λίθους, κεραμικά όστρακα και άλλα αντικείμενα (παρόμοιο περιεχόμενο σημειώθηκε και στο Πηγάδι S.50, που χρονολογείται περίπου 150 χρόνια πριν από το S.144).

Στην ΔΤ.ΙΙΙ. που διανοίχθηκε στην τάφρο έξω από την ΒΔ πύλη της πόλης, οι έρευνες είχαν δύο στόχους: πρώτον, να ελεγχθούν οι γεωμαγνητικές έρευνες οι οποίες έδειξαν κτήρια κτισμένα παράλληλα μεταξύ τους και κατασκευασμένα από λαξευμένους λίθους, προφανώς συνδεδεμένα με το δεύτερο λιμάνι της Πάφου. Ο δεύτερος στόχος ήταν να ελεγχθούν οι γεωαρχαιολογικές δειγματοληπτικές έρευνες οι οποίες έδειξαν στρώματα ιζημάτων (μέχρι και 60 εκ σε πάχος). Διαπιστώθηκε ότι, τόσο η γεωμαγνητικές όσο και οι γεωαρχαιολογικές έρευνες είχαν καταλήξει σε λανθασμένα συμπεράσματα. Φάνηκε ότι, τα αρχαιολογικά στρώματα στην περιοχή αυτή έχουν μεγάλο πάχος και ο φυσικός βράχος εμφανίστηκε περίπου στα 2,5 μ., ενώ τα προαναφερθέντα κτίσματα από λαξευμένους λίθους δεν εντοπίστηκαν. Ο βράχος εδώ ήταν δουλεμένος και έτσι για μια ακόμη φορά απο-

δείχτηκε ότι η περιοχή χρησιμοποιείτο ως λατομείο (όπως και η περιοχή που αποκαλύφθηκε στις ΔΤΙ και ΙΙ κατά το προηγούμενο έτος). Τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά λοιπόν της τάφρου παραμένουν ανοικτό ερώτημα και το ζήτημα αυτό χρήζει περαιτέρω έρευνας. Παρόλα αυτά είναι πολύ σημαντικό να μελετηθούν οι γεωμορφολογικές εκείνες διαδικασίες που μετέφεραν τόση πολλή άμμο στην περιοχή.

Κατά το 2018 έγιναν επίσης έρευνες στα όρια της ΔΤ.ΙV στην οποία βρέθηκε μια ασβεστοκάμιμος που χρονολογείται μεταξύ του τέλους της Ρωμαϊκής και της Πρωτοβυζαντινής περιόδου. Αποφασίστηκε όπως οι έρευνες επεκταθούν προς τα δυτικά ούτως ώστε να αποκαλυφθεί το κανάλι εισόδου. Οι αρχικές έρευνες έδειξαν ότι η κάμιμος ήταν μερικώς κτισμένη μέσα στην πλαγιά του λόφου. Η κατασκευή της καμίνου είχε καταστρέψει έναν μακρύ τοίχο με κατεύθυνση ανατολή-δύση. Διατηρείται μόνο η πρώτη σειρά λίθων του τοίχου η οποία είναι κτισμένη απευθείας πάνω στο φυσικό βράχο, ο οποίος εξομαλύνθηκε για το σκοπό αυτό. Το κτίσμα αυτό είναι ιδιαίτερα επιμελημένο και πιθανόν να είναι κατάλοιπο του τείχους της πόλης, ίσως μάλιστα της Ελληνιστικής περιόδου. Απαιτείται όμως περισσότερη έρευνα για να τεκμηριωθεί η πιο πάνω υπόθεση.

Η δεύτερη δοκιμαστική τομή ΔΤ.VI διανοίχθηκε στα βορειοανατολικά της Αγοράς, σε μια από τις υποθετικές πορείες ενός από τους κύριους οδικούς άξονες της πόλης, όπως έδειξαν οι γεωμαγνητικές έρευνες. Οι έρευνες στο σημείο αυτό βρίσκονται ακόμη στα αρχικά τους στάδια. Οι γεωφυσικές και γεωαρχαιολογικές έρευνες συνεχίζονται, όπως και οι εργασίες συντήρησης σε κινητά ευρήματα (σε νομίσματα και άλλα μεταλλικά αντικείμενα όπως επίσης και σε υποδήματα της Ρωμαϊκής περιόδου που βρέθηκαν το 2016).

Εν κατακλείδι, η πιο σημαντική ανακάλυψη του 2018 ήταν η διαπίστωση ότι η Αγορά ήταν πολύ μεγαλύτερη σε έκταση από ότι υπολογιζόταν προηγουμένως. Τα στοιχεία από τις ΔΤ.V και ΔΤ.ΙΙ. έδειξαν ότι οι στοές που σχετίζονται με την Αγορά ήταν πολύ μεγαλύτερες: η Ανατολική Στοά φαίνεται ότι ήταν διπλάσια και η Νότια Στοά τριπλάσια από ότι πιστευόταν μέχρι σήμερα. Η Αγορά στο σύνολό της, μαζί με τα προσκτίσματα φαίνεται ότι είχε τετράγωνη κάτοψη με τις πλευρές της να φτάνουν τα 160 μ. και όχι τα 97 μ. όπως υπολόγιζε ο προηγούμενος ανασκαφέας ενώ καταλάμβανε έκταση περίπου 2.5 εκταρίων και όχι 1 εκτάριο όπως πιστευόταν παλαιότερα. Τα νέα αυτά δεδομένα τοποθετούν την αρχαία Αγορά της Πάφου ανάμεσα στις μεγαλύτερες του Ελληνιστικού κόσμου. Επίσης, με τα δεδομένα που έχουν προκύψει ως αποτέλεσμα των πιο πάνω ερευνών, φαίνεται ότι θα πρέπει να επανεξεταστούν τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα του ούτω καλούμενου Ασκληπιείου και του Ωδείου, που ανακαλύφθηκαν τη δεκαετία του 1970 στα δυτικά της Αγοράς.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΤΟΙΧΟΓΡΑΦΙΩΝ ΑΠΟ ΤΗ ΜΟΝΗ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΑΨΙΝΘΙΩΤΙΣΣΑΣ ΣΤΟ ΣΥΓΧΑΡΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΆΛΛΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΕΣ ΤΗΣ ΚΑΤΕΧΟΜΕΝΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων, Υπουργείο Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων ανακοίνωσε ότι στις 21 Ιανουαρίου 2019 έγινε στην Πρεσβεία της Κυπριακής Δημοκρατίας στην Χάγη η παραλαβή τεσσάρων αποτοιχισμένων τοιχογραφιών από κατεχόμενες εκκλησίες, δύο από τη Μονή της Παναγίας Αψινθιώτισσας στο Συγχάρι, μία από την Εκκλησία της Παναγίας στην Άσσια, η οποία μόλις πρόσφατα έχει ταυτιστεί και μία η οποία δεν έχει ακόμη ταυτιστεί. Οι εν λόγω τοιχογραφίες αποσπάστηκαν βίαια από τα μνημεία μας μετά την Τουρκική εισβολή του 1974 και βρίσκονταν στην κατοχή του ιδιωτικού μη Κυβερνητικού Οργανισμού Walk of Truth που εδρεύει στη Χάγη. Η παράδοση έγινε από την Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου του Οργανισμού κα Τασούλα Χατζητοφή στην Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων κα Βασιλική Αναστασιάδου στην παρουσία της Διευθύντριας του Τμήματος Αρχαιοτήτων Δρ Μαρίνας Σολομίδου-Ιερωνυμίδου ως το καθ' ύλην αρμόδιο Τμήμα και του Πρέσβη του Ελπιδοφόρου Οικονόμου. Κατά την παραλαβή η Υπουργός δήλωσε ότι «Αναγνωρίζεται πλέον παγκοσμίως ότι, η πολιτιστική κληρονομιά αποτελεί ένα ανεκτίμητο και αναντικατάστατο κομμάτι της ταυτότητας όχι μόνο ενός κράτους αλλά και της παγκόσμιας κοινότητας. Η σύλληψη, η κλοπή και η παράνομη διακίνηση της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς πλήττει ανεπανόρθωτα την ταυτότητα και την ιστορία των ανθρώπων και αποτελεί παραβίαση των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων για πρόσβαση στον

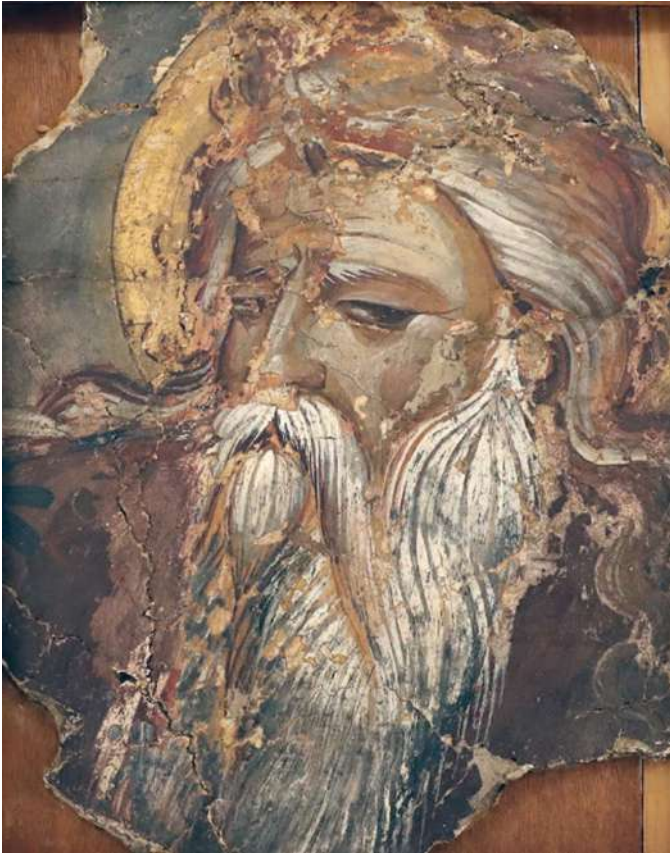
πολιτισμό και επίτευξη της ατομικής και συλλογικής πνευματικής καλλιέργειας».

Ο επαναπατρισμός των τοιχογραφιών θα πραγματοποιηθεί στις 24 Ιανουαρίου 2019 με απευθείας πτήση από την Χάγη. Η επιστροφή των συγκεκριμένων τεσσάρων τοιχογραφιών στην πατρίδα τους μετά από την οδύσσεια που πέρασαν είναι σημαντικότερη, ούτως ώστε να καταστεί δυνατή η συντήρησή τους με την ίδια πρακτική, η οποία ακολουθήθηκε και στις υπόλοιπες επαναπατρισθείσες τοιχογραφίες, μέχρι την επιστροφή και επανατοποθέτησή τους στα Μνημεία στα οποία αυτές ανήκουν. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων ενθαρρύνει την αρωγή των πολιτών σε όλες τις προσπάθειες διάσωσης, διατήρησης και προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς, όχι μόνο της Κύπρου αλλά και της παγκόσμιας. Υπογραμμίζεται ότι το Τμήμα Αρχαιοτήτων, ως το αρμόδιο Τμήμα για την προστασία και τη διαχείριση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς, συμμετέχει σε όλες τις προσπάθειες που γίνονται από οργανισμούς όπως η UNESCO, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρώπης για την προώθηση των διαδικασιών που θα αποτρέπουν την παράνομη διακίνηση και θα διευκολύνουν τον επαναπατρισμό των πολιτιστικών αντικειμένων που εξήχθησαν παράνομα. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με όλους τους αρμόδιους φορείς και υπηρεσίες, συνεχίζει τις προσπάθειες του για τον επαναπατρισμό όλων των συλημένων πολιτιστικών θησαυρών μας.

Πηγή: Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

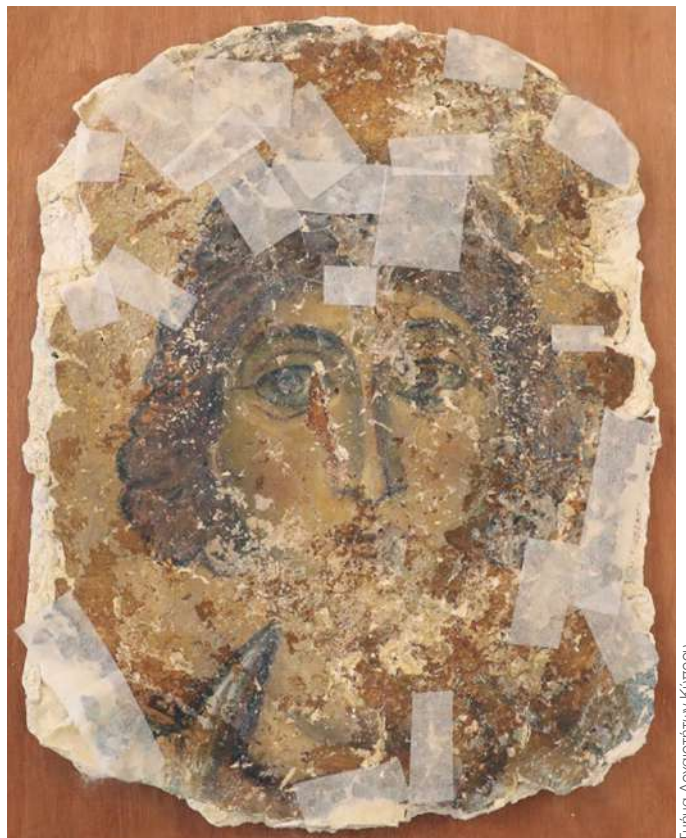
Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου

Τα τέσσερα σπαράγματα τοιχογραφιών που επαναπατρίστηκαν στην Κύπρο.

Anadolu Agency

Η τελετή παράδοσης της αναστηλωμένης εκκλησίας των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στα Τύανα (σημ. Νίγδη) της Καππαδοκίας.

ΤΥΑΝΑ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΘΗΚΕ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΟΥ 6^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ

Ολοκληρώθηκαν τα έργα αποκατάστασης στη βυζαντινή Εκκλησία Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης, που βρίσκεται στα Τύανα της Καππαδοκίας (Νίγδη σημερινής Τουρκίας). Η εκκλησία ιδρύθηκε πάνω στον χριστιανικό ιερό προσκυνηματικό δρόμο που ξεκινούσε από την πόλη Μπορντώ της Γαλλίας και κατέληγε στην Ιερουσαλήμ. Η εκκλησία, η οποία αποτελεί

ένα από τα ιστορικά αξιοθέατα της περιοχής, μαζί με την παρακείμενο αρχαία πόλη ελληνική πόλη Τύανα, τη ρωμαϊκή δεξαμενή και τη βυζαντινή Μονή (Gümbüşler Monastery), υπέστη σοβαρές ζημιές από μια έκρηξη το 1977 και από το 1996 γίνονταν σε αυτήν εργασίες αποκατάστασης. Μιλώντας στην τελετή έναρξης της εκκλησίας, ο κυβερνήτης της Νίγδης Yılmaz Şimşek δήλωσε

Τοιχογραφίες στην αναστηλωμένη εκκλησία των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης στα Τύανα της Καππαδοκίας.

Anadolu Agency

Τοιχογραφίες στην αναστηλωμένη εκκλησία των Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης στα Τύανα της Καππαδοκίας.

Κιονοστοιχία κλίτους της αναστηλωμένης εκκλησίας των Αγίου Κωνσταντίνου και Ελένης στα Τύανα της Καππαδοκίας.

ότι η εκκλησία έχει μια σημαντική θέση στην παγκόσμια ιστορία, προσθέτοντας ότι ελπίζει ότι η αρχαία εκκλησία και ο αρχαιολογικός χώρος θα ενισχύσουν τον τουρισμό της πόλης. Ο Şimşek σημείωσε ότι πρόκειται για ένα

από τα πρώτα παραδείγματα λίθινης εκκλησίας, προσθέτοντας ότι οι τοιχογραφίες σώζονται μέχρι σήμερα.

Πηγή: Anadolu Agency

Αγία Σοφία Κωνσταντινούπολης.

ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ
ΑΠΟΚΑΛΥΨΗ ΜΕΓΑΛΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΥ ΒΑΠΤΙΣΤΗΡΙΟΥ

Αρχαιολόγοι υποστηρίζουν ότι έχουν ανακαλύψει ένα Μεγάλο Βαπτιστήριο στον μεγαλύτερο χριστιανικό καθεδρικό ναό που κατασκευάστηκε ποτέ στον αρχαίο κόσμο. Μέσα σε αυτή την κατασκευή, οι αυτοκράτορες θα βάπτιζαν τα παιδιά τους πριν από 1.400 χρόνια. Εκτός από το βαπτιστήριο, οι αρχαιολόγοι πραγματοποίησαν και άλλες ανακαλύψεις στον ναό της Αγίας Σοφίας. Μεταξύ του 2004 και του 2018, οι ερευνητές ανακάλυψαν παλαιότερα άγνωστα κτήρια, τα ανακατασκευασμένα πατριαρχικά μέγαρα του ναού, ενώ, μάλιστα, εντοπίστηκε ένα σημείο όπου κάποτε στεκόταν ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας κατά τη διάρκεια τελετής, σύμφωνα με όσα δηλώνουν οι επικεφαλής του έργου Ken Dark και Jan Kostenec σε πρόσφατα δημοσιευμένο βιβλίο τους «Hagia Sophia in Context: An Archaeological Reexamination of the Cathedral of Byzantine Constantinople» (Oxbow Books, 2019). Ο ναός, που κτίστηκε από τον Αυτοκράτορα Ιουστινιανό Α΄ το 537, είναι ένα οικοδόμημα με τρούλο που φθάνει σε ύψος 55 μ. πάνω από το έδαφος. Το 1453, ο Μωάμεθ Β΄, όταν κατέλαβε την Κωνσταντινούπολη, μετέτρεψε τον ναό σε τζαμί, και τον 20ό αιώνα ο Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ σε μουσείο.

Πολλές ανακαλύψεις

«Η επιτόπια εργασία μας, μεταξύ 2004 και 2018, στην περιοχή γύρω από την εκκλησία του δού αιώνα ανακάλυψε νέες βυζαντινές κατασκευές προς βορρά, δυτικά και νότια», γράφουν ο Dark και ο Kostenec στο βιβλίο τους. Αυτές οι δομές περιλαμβάνουν «ίχνη της λευκής μαρμάρινης αυλής που περιέβαλλε κάποτε τον καθεδρικό ναό του δού αιώνα». Οι ερευνητές εντόπισαν επίσης έναν χώρο που μπορεί να ήταν μια αρχαία βιβλιοθήκη που βρισκόταν κάτω από μια κατασκευή γνωστή ως η «μεγάλη αίθουσα». Με βάση το μέγεθός της, αυτή η βιβλιοθήκη θα μπορούσε να έχει φιλοξενήσει χιλιάδες κυλίνδρους, γράφουν ο Dark και ο Kostenec.

Πολλές από αυτές και άλλες ανακαλύψεις έγιναν μετά την αποκατάσταση των τμημάτων του ναού. Κατά τη διάρκεια αυτής της αποκατάστασης, οι αρχές αφαίρεσαν μερικά τμήματα από τον πιο πρόσφατα τοποθετημένο γύψο, αποκαλύπτοντας τα μεσαιωνικά και αρχαία υπολείμματα που βρίσκονται κάτω από τα ψηφιδωτά, τις τοιχογραφίες, τα γλυπτά, τα κεραμίδια και τα γκράφιτι, γράφουν ο Dark και ο Kostenec.

Στην πραγματικότητα, οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι μια κατασκευή γνωστή ως βορειοδυτικός προθάλαμος

Jan Kostenec / Oxbow Books, Ken Dark και Jan Kostenec 2019

Αυτός ο θολωτός χώρος μπορεί να είναι τα ερείπια μιας αρχαίας βιβλιοθήκης, όπου φιλάσσονταν χιλιάδες κύλινδροι, σύμφωνα με τους ερευνητές. Ο χώρος βρίσκεται κάτω από έναν χώρο γνωστό ως η “Μεγάλη Αίθουσα της Αγίας Σοφίας”.

Jan Kostenec / Oxbow Books, Ken Dark και Jan Kostenec 2019

Οι ερευνητές διαπίστωσαν ότι ο βορειοδυτικός προθάλαμος, που εικονίζεται εδώ, κατασκευάστηκε κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Ιουστινιανού Ι. Αρχικά, πιστευόταν ότι προστέθηκε πολύ αργότερα, κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

Jan Kostenec / Oxbow Books, Ken Dark και Jan Kostenec 2019

Ο τοίχος (με πράσινο τοίχωμα, που φαίνεται εδώ) είναι μέρος μιας ευθύγραμμης κατασκευής που βρίσκεται βόρεια του ναού της Αγίας Σοφίας. Αυτή η κατασκευή μπορεί να είναι τα ερείπια του Μεγάλου Βαπτιστηρίου, όπου βαπτίζονταν τα παιδιά των αυτοκρατόρων.

Jan Kostenec / Oxbow Books, Ken Dark και Jan Kostenec 2019

Ο κύκλος από πορφυρίτης, όπου στεκόταν ο Βυζαντινός Αυτοκράτορας Ιουστινιανός, κατά τη διάρκεια θρησκευτικής τελετής.

ήταν μέρος του ναού του δού αιώνα, που κτίστηκε από τον Ιουστινιανό, και δεν κατασκευάστηκε από τους Οθωμανούς, όπως πιστευόταν έως τώρα. «Αναγνωρίζοντας ότι ο βορειοδυτικός προθάλαμος ήταν μέρος της Ιουστινιάνειας εκκλησίας σημαίνει ότι όλα τα προηγούμενα σχέδια της Αγίας Σοφίας είναι ατελή», γράφουν ο Dark και ο Kostenec. «Η ανακάλυψη ενός τόσο μεγάλου “νέου” μέρους της εκκλησίας της Ιουστινιάνειας Αγίας

Σοφίας είναι γεγονός πρωτοφανές κατά τις τελευταίες δεκαετίες ... και αλλάζει σημαντικά το γνωστό σχέδιο αυτού του παγκοσμίου φήμης κτηρίου».

Ο αυτοκράτορας στεκόταν εδώ

Στον βορειοανατολικό προθάλαμο, οι ερευνητές εντόπισαν ένα σημείο σε σχήμα δίσκου που κατασκευάστηκε από πορφυρίτη, είδος πυριγενούς βράχου, πάνω

Jan Kosteneec / Oxbow Books, Ken Dark και Jan Kosteneec 2019

Θραύσμα λευκής μαρμάρινης πλάκας από το πάτωμα που βρισκόταν στην Αγία Σοφία, διακοσμημένο με εξάγωνο ή οκτάγωνο μέσα σε ορθογώνιο. Η έρευνα δείχνει ότι ένα μεγάλο μέρος της Αγίας Σοφίας ήταν επενδυμένο με λευκό μάρμαρο.

Jan Kosteneec / Oxbow Books, Ken Dark και Jan Kosteneec 2019

Γεωμετρικό μωσαϊκό που εντοπίστηκε το 2012 στο εσωτερικό του ναού στο επίπεδο του εδάφους. Είναι κατασκευασμένο από ένα μείγμα χρυσών και πράσινων χρωμάτων. Τα γεωμετρικά σχέδια που βρέθηκαν στο ψηφιδωτό περιλαμβάνουν σβάστικες, μοτίβο δημοφιλές στον αρχαίο κόσμο.

Jan Kosteneec / Oxbow Books, Ken Dark και Jan Kosteneec 2019

Αυτή η τοιχογραφία παρουσιάζει ένα μεγάλο σταυρό σε έναν κύκλο που περιβάλλεται από γεωμετρικό σχέδιο. Βρέθηκε σε μια κατασκευή γνωστή ως “BA ράμπα”.

στον οποίο εικάζεται ότι θα στεκόταν ο αυτοκράτορας. «Σηματοδοτεί τη θέση όπου ο αυτοκράτορας στεκόταν σε μια από τις τελετές ή τις λειτουργίες της εκκλησίας. Καθώς είναι μέρος του αρχικού ορόφου της Ιουστινιάνειας Αγίας Σοφίας του 6ου αιώνα, τότε πρέπει να υποδηλώνει τη θέση όπου προοριζόταν να στέκεται ο αυτοκράτορας», δηλώνουν ο Dark στο Live Science.

Οι ερευνητές βρήκαν επίσης τα λείψανα λευκών μαρμάρινων πλακών, κάτι που υποδεικνύει ότι το εξωτερικό της Αγίας Σοφίας ίσως είχε καλυφθεί με περισσότερες πλάκες από ό,τι πιστευόταν έως τώρα. «Αυτό θα έδινε στο κτήριο μια εντυπωσιακά διαφορετική όψη όταν κατασκευάστηκε σε σύγκριση με τις επιφάνειες των κόκκινων τούβλων και των βαμμένων επιφανειών των τελευταίων αιώνων», γράφουν ο Dark και ο Kosteneec. «Η επικάλυψη του χώρου γύρω από την εκκλησία και των εξωτερικών τοίχων με λευκές μαρμάρινες πλάκες θα αντανάκλασε το φως από τους τοίχους του κτηρίου, ενισχύοντας την ορατότητά του από απόσταση, δημιουργώντας συγχρόνως μια έντονη φωτεινή αίσθηση».

Περισσότερες ανακαλύψεις που πρέπει να γίνουν

Αναμένονται πολλές επιπλέον ανακαλύψεις στην Αγία Σοφία, αναφέρουν οι ερευνητές, «ενώ πολλά τμήματα του συγκροτήματος παραμένουν άγνωστα, αποτρέποντας την ακριβή ποσοτικοποίηση του χρόνου και των πόρων που εμπλέκονται», σημειώνουν ο Dark και ο Kosteneec.

Πηγή: Owen Jarus, Live Science

ΜΑΧΑΙΡΟΥΣ

ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΙ ΔΙΝΟΥΝ ΠΙΝΟΗ ΣΤΗΝ 2.000 ΕΤΩΝ ΑΚΡΟΠΟΛΗ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΑ ΗΡΩΔΗ ΣΤΗΝ ΙΟΡΔΑΝΙΑ

Χάρη στις αρχαιολογικές έρευνες, που βρίσκονται σε εξέλιξη στην ακρόπολη της ελληνιστικής πόλης Μαχαιρούς, οι επισκέπτες έχουν σήμερα τη δυνατότητα να αντιληφθούν, με τρόπο αυθεντικό, το σημείο, όπου σύμφωνα με την ιστορία χόρεψε η Σαλώμη και αποκεφαλίστηκε ο Ιωάννης ο Βαπτιστής. Η αρχαιολογική έρευνα στο οχυρό του βασιλιά Ηρώδη διενεργείται από το 2009 από την Ουγγρική Ακαδημία Τεχνών (MMA) σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων Ιορδανίας, που εκπροσωπείται από τον Γενικό Διευθυντή Monther Jamhawi. Στην θέση αυτή, η οποία βρίσκεται πάνω σε έναν λόφο, ύψους 800 μέτρων και με θέα στη Νεκρά Θάλασσα, 32 χλμ νοτιοδυτικά της πόλης Μαντάμπα, ήταν το φρούριο του Ηρώδη του Μεγάλου και σημαντικό κέντρο εξουσίας της αρχαίας Παλαιστίνης. Από την κορυφή του λόφου, είναι ορατή η Ιερουσαλήμ και, σύμφωνα με την πρόσφατη συνέντευξή του Gyozo Vörös, Διευθυντή Έρευνας του MMA, ακόμη και ο καπνός των προσφορών στον ναό θα ήταν ορατός κατά την αρχαιότητα.

Η κορυφή της Μαχαιρούς, πιστεύεται ότι είναι ο τόπος όπου η Σαλώμη χόρεψε για τον Ηρώδη Αντύπα, ο οποίος, εντυπωσιασμένος από την παράστασή της, της υποσχέθηκε οτιδήποτε ήθελε. Παρακινήμενη από τη μητέρα της, η Σαλώμη απαίτησε το κεφάλι του Ιωάννη του Βαπτιστή σε ένα πιάκι. Η εκτέλεσή του έγινε επίσης στο ίδιο οχυρό. Η θέση του οχυρού ως φυλακή και τόπου εκτέλεσης του Αγίου Ιωάννη του Βαπτιστή επιβεβαιώνεται από τον αρχαίο ιστορικό Ιώσηπο Φλάβιο. Την πόλη αναφέρει και ο Στράβων: *Ἦν δὲ δύο μὲν τὰ ταῖς εἰσβολαῖς ἐπικείμενα τοῦ Ἰερικούντος Θρήξ τε καὶ Ταῦρος, ἄλλα δὲ Ἀλεξάνδριόν τε καὶ Ὑρκάνιον καὶ Μαχαιρούς καὶ Λυσίας καὶ τὰ περὶ τὴν Φιλαδέλφειαν καὶ ἡ περὶ Γαλιλαίαν Σκυθόπολις* (Γεωγραφικά, ΙΣΤ, 40).

Η ομάδα ανασκαφής ασχολείται με την αναστήλωση του χώρου ως το πρώτο βήμα προς την αποκατάσταση και ανάδειξη του μνημείου. Μέσα από αυτή τη διαδικασία, οι αρχαιολόγοι κατάφεραν να φθάσουν σε νέα ευρήματα. Με βάση τα αρχιτεκτονικά σχέδια του παλατιού, η ομάδα έχει αναστηλώσει με επιτυχία δύο κίονες της εποχής του Ηρώδη. Το ανασκαφικό έργο, που προγραμματίζεται να ολοκληρωθεί το 2029, επιδιώκει να προσφέρει στους προσκυνητές και τους επισκέπτες του χώρου μια «ελκυστική αλλά αυθεντική» μνημειακή ανάδειξη του χώρου. Ο Vörös έχει δημοσιεύσει το ανασκαφικό έργο του MMA στον χώρο, καθώς και έργο προηγούμενων αρχαιολογικών ομάδων, σε δύο τόμους: Machaerus I και Machaerus II. Με βάση τις ανασκαφές και τις μελέτες του χώρου, η ομάδα κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Μαχαιρούς κατοικήθηκε σε τρεις περιόδους: την περίοδο της Ασμοναϊκής δυναστείας (μέσα 2ου αι. π.Χ.), την περίοδο μετά του Ηρώδη του Μεγάλου και την κατοίκηση του από Εβραίους επαναστάτες κατά την πρώτη εβραϊκή εξέγερση κατά της Ρώμης. Τα λείψανα του παλατιού του Ηρώδη υποδεικνύουν ότι υπήρχε μία αυλή, ένα λουτρό ρωμαϊκού τύπου, ένα *τρικλίνιο* για φαγητό και μια τυπική περιστυλή αυλή όπου θεωρείται ότι χόρεψε η Σαλώμη. Η περιοχή περιλαμβάνει επίσης μια ημικυκλική αψίδα στο αξονικό κέντρο της αυλής, υποδηλώνοντας τη θέση του θρόνου του βασιλιά Ηρώδη, ο οποίος αργότερα μεταβίβαστηκε στον γιο του Ηρώδη Αντύπα. Σημαντικό αποτέλεσμα των ανασκαφών, σύμφωνα με τον Vörös, η διαπίστωση ότι τα τείχη του εσωτερικού του δυτικού προμαχώνα έφθαναν σε ύψος περίπου 9,2 μ. και είναι άθικτα, ενώ παλαιότερα πιστευόταν ότι τα τείχη ήταν λιγότερο από 1,5 μ. ψηλά.

Πηγή: The Jordan Times

Gyozo Vörös

ΜΙΑ ΝΕΑ ΘΕΩΡΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ

Ο Μέγας Αλέξανδρος πέθανε το 323 π.Χ. και μια νέα θεωρία έρχεται να δώσει απάντηση για το τι προκάλεσε τον θάνατό του. Ο Μέγας Αλέξανδρος πέθανε το 323 π.Χ., αλλά μέχρι και σήμερα δεν έχει δοθεί απάντηση στο τι ήταν αυτό που προκάλεσε τον θάνατό του. Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφορες θεωρίες. Κάποιες τον ήθελαν να πέθανε από φυσικά αίτια, εξαιτίας του αλκοολισμού, ενώ άλλοι θεωρούν ότι τον δηλητηρίασαν.

Άλλη μία νέα θεωρία έρχεται να προστεθεί στις υπάρχουσες. Αυτή τη φορά έρχεται από τη Νέα Ζηλανδία και το Πανεπιστήμιο του Οτάγκο. Όπως αναφέρει η Κάθριν Χολ (Katherine Hall), γιατρός και καθηγήτρια στη Σχολή Ιατρικής Dunedin, ο θάνατος του οφείλεται σε μια νευρολογική διαταραχή, την επικαλούμενη GBS (Guillain-Barré Syndrome- Σύνδρομο Guillain- Barré).

Σύμφωνα με τη Χολ και σε άρθρο που δημοσιεύτηκε στο The Ancient History Bulletin, οι προηγούμενες θεωρίες δεν έχουν εξηγήσει το γεγονός στο σύνολό του, καθώς και το γιατί το σώμα του δεν έδειξε σημάδια αποσύνθεσης. «Ειδικότερα, καμία δεν έχει δώσει μια συνολική απάντηση, που να παρέχει μια ικανοποιητική απάντηση για ένα γεγονός που κατεγράφη από μια πηγή- το σώμα του Αλέξανδρου δεν έδειξε σημάδια αποσύνθεσης για έξι ημέρες μετά τον θάνατό του. Οι αρχαίοι Έλληνες πίστευαν πως αυτό αποδείκνυε ότι ο Αλέξανδρος ήταν

Προτομή Μ. Αλεξάνδρου.

Ο θάνατος του Αλεξάνδρου, του Karl von Piloty (1886).

Ο Αλέξανδρος με τον γιατρό του Φίλιππο, έργο του Domenico Induno, 1839.

Linda Robertson

Η Κάθριν Χολς έχει εμβαθύνει στην αμφισβητούμενη αιτία θανάτου του Μεγάλου Αλεξάνδρου.

κυψε εξαιτίας μόλυνσης με ελικοβακτήριο του πυλωρού (*Campylobacter pylori*), που θεωρείται κοινό αίτιο GBS, φαντάζει αρκετά πιθανή και λογική εξήγηση, τόσο από ιατρικής πλευράς, όσο και με βάση τις πηγές.

Σύμφωνα με τη θεωρία της, ο Αλέξανδρος κόλλησε μια παραλλαγή του GBS, που προκάλούσε παράλυση και, σε συνδυασμό με τη δυσκολία που υπήρχε για τη διαπίστωση του θανάτου στην αρχαιότητα, εκτιμά πως ο Αλέξανδρος δεν πέθανε πραγματικά, παρά ημέρες μετά τη στιγμή που θεωρήθηκε νεκρός, επειδή δεν φαινόταν να αναπνέει πια, ενώ και το σώμα του είχε χάσει τη δυνατότητα να ρυθμίζει τη θερμοκρασία του. Η παράλυση στο σώμα του, θα είχε χαμηλώσει την ανάγκη για οξυγόνο και την εύκολη θέαση της αναπνοής. «Ήθελα να προκαλέσω νέα συζήτηση στο θέμα και πιθανώς να κάνω να ξαναγραφτούν τα βιβλία της ιστορίας, υποστηρίζοντας πως ο πραγματικός θάνατος του Αλέξανδρου έλαβε χώρα έξι ημέρες αργότερα από τη στιγμή που αναφέρεται. Ο θάνατός του ίσως να είναι η πιο διάσημη περίπτωση λανθασμένης διάγνωσης θανάτου που έχει καταγραφεί ποτέ» σημειώνει η Χολς.

Πηγή: Otago University | www.pagenews.gr

θεός και αυτό το άρθρο είναι το πρώτο που παρέχει μια λογική απάντηση» αναφέρει χαρακτηριστικά. Ο Μακεδόνας βασιλιάς λέγεται πως παρουσίασε πυρετό, πόνο στην κοιλιά, προοδευτική και συμμετρική παράλυση και διατήρησε αρκετή διαύγεια πνεύματος. Σύμφωνα με τη Χολς, μια διάγνωση με GBS, το οποίο μπορεί να προέ-

Επιμέλεια:
Σταυρούλα Μασουρίδη
Αρχαιολόγος